

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 6

Ljubljana, 20. marca 1953.

Leto IV.

PREDMETNIK ZA VIŠJO GIMNAZIJO

Republiki odbor Zdrženja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije je na svoji zadnji seji poslušal poročilo, ki ga je v imenu komisije za vprašanja učnih načrtov dal prof. Stane Melihar, ter po daljši debati usvojil naslednji predlog za novi predmetnik višje gimnazije:

Predmet	Razred	VI	VII	VIII
1. Sloven. jezik	4	4	4	4
2. Tuji jezik	4	4	3	4
3. Latinski jezik	3	3	2	2
4. Zgodovina in družbeni temelji	3	3	3	5
5. Filozofski predm. in družb. vzgoja	1	1	2	2
6. Zemljepis	3	—	3	2
7. Prirodopis	2	2	2	3
8. Matematika (z opis. geom.)	4	4	4	3
9. Fizika	—	3	3	3
10. Kemija	2	2	2	—
11. Risanje (Op. geometrija?)	2	2	—	—
12. Telovadba	2	2	2	2
13. Predvoj. vzgoja	2	2	2	2
Skupaj	32	32	32	32

Uvodna pripomba

Cela vrsta aktivov zahteva konec eksperimentiranja z učnimi načrti in programi ter »dokončno« ustatitev le-teh. Kljub tej zahtevi, je tudi predlagani predmetnik mišljen zgolj za rabo v naslednjih štirih letih. Zakaj? Zato ker bi hoteli dati našemu šolstvu socialistično vsebino, česar pa ne moremo storiti ne preko noči in ne ločeno za eno samo stopnjo šolstva. Da bodo dobili predmetniki višje gimnazije nekako tisto vsebino, ki jo je nakazal prof. Ljudvik Gabrovšek na kongresu (glej Prosvetni delavec letn. 1952), je treba začeti pri osnovni šoli in pri sami vzgoji učiteljskega kadra. (Učiteljska, pedagoška šola, fakultete!) Naša trenutna naloga je zgolj predmetnik, ki gradi na dosedanjih osnovi nižje gimnazije, katero moramo vzeti kot izhodišče, ne glede na to, kakšno je naše mnenje o njej. Imamo torej vezane roke in kaj malo možnosti za uvajanje bistveno novih elementov.

Število učnih predmetov

Mi smo dediči srbskega šolskega sistema, po katerem naj bi bila menda šola z dvajsetimi predmeti boljše kot tista z desetimi predmeti. Zaradi obilice predmetov dijak ne pride do tega, da bi se mogel tudi sam še za kakšno stvar zanimati, kar pa je seveda najbolj dragoceno. Smo zato načelno proti uvajanju novih predmetov. Da smo jih še vedno pustili v vsakem razredu po enajst ali dvanajst, je treba pripisati zahtevi, da gradimo na že dani osnovi.

Tedenska obremenitev

Naši zdravniki in psihologi so nam še dolžni študiju o maksimalni zmogljivosti pubertetnika. Menimo pa, da drži splošna ugotovitev, da ta ne prenese brez škode za razvoj (vidi) dosti več kot 25 nedeljenega šolskega pouka na teden. (Ko bi imeli možnost deljenega pouka, bi bila stvar seveda nekoliko drugačna!) Naši aktivni ugotavljajo, da so šeste ure skoraj brezpredmetne. Pet ur neprekinjenega šolskega dnevnega dela je torej skrajni maksimum. To spoznanje nam bo pa od koristi šele tedaj, ko bomo pristopili k »veliki« reformi celega šolskega sistema. Zaenkrat smo z največjo težavo pristali pri dvaindesetih urah. Toda tukaj — zapik!

Nov tip gimnazije ali bifurkacija

Nov tip gimnazije, ki smo ga bili predlagali, je bil skoraj v vseh zbornicah simpatično sprejet. So pa tudi tehni argumenti, ki govorijo proti. Eno pa so ugotovili vsi odgovorili: velika hiba naših šol je v tem, da niso diferencirane. Verjetno, da bi imeli še najmanj organizacijskih in finančnih težav z bifurkacijo v 7. in 8. razredu. Ta bi se delila v prirodoslovno-matematično in humanistično smer. Komisija in RO bosta tozadevni predlog še izdelala. Predlog hrvatskega osnutka in povsem zadovoljiv. Toda bifurkacija naj bi se izvajala samo tam, kjer bodo zanj dani vsi pogoji — teh pa nikakor ni malo.

K posameznim predmetom

Pouk je mogoče koncentrirati. Čemu bi morali biti zastopani vsi predmeti v vseh razredih. Več bo dal predmet s štirimi ali celo s tremi urami zgoščen na eno leto, kot pa raztegnjen s po dvema urama na dve ali pa eno uro na štiri leta. In še to. V dobi šolanja začnemo skoraj vsak predmet po trikrat. Čemu ne bi upošte-

vali že pridobljenega znanja? Ali ne bi n. pr. zadoščalo, da opravi prirodopisec sistematično že v nižji, ne pa da v višji začnemo z njo od kraja? Šola ne sme podpirati enciklopedističnih tendenc; to je pri vsestranskem napredku znanosti povsem jalov poizkus in samo ovira pri razvijanju sposobnosti za miselno dejavnost. Snov je treba neusmiljeno reducirati — to je naloga prosvetne politike. Strokovnjakom je treba že enkrat dopovedati, da v vsaki stvari kvantiteta ne prehaja v kvaliteto. Zato je treba za vsak predmet in vsak razred posebej določiti maksimalni obseg učbenika.

Slovenščina in srbohrvaščina. Brez izjeme so vsi kolektivi, ki so o stvari spregovorili, za ukinitev posebnih srbohrvaških ur v petem razredu. Smisel bi le imela, če bi ločeno predavali srbohrvaško književnost vse do osme. Te ure so bile uvedene zaradi ugotovitve, da slovenisti zanemarjajo ostale jezike in njih literaturo. To zanemarjanje pa je bil z univerze podedovan greh: tam se niso mogli seznaniti s predmetom in toliko meri, da bi bili v njem sigurni. Danes filozofska fakulteta to zamudo popravlja. Izvolila je dva docenta in enega lektorja. Nujno je, da bi bili vsi tudi potrjeni.

Tuji jeziki. Skoraj vsi kolektivi soglašajo v oceni, da je bolje naučiti se enega tujega jezika zares, kot pa dveh nekoliko. Zato bomo na predlogu, ki je najpomembnejša postavka revidiranega učnega načrta, vztrajali. Jasno pa je, da se bo zadeva z eventualno uvedbo bifurkacije spremenila.

Zgodovina. Umetnostna zgodovina. Glasbena zgodovina. Jugoslovanska zgodovina je treba obravnavati paralelno z občo zgodovino. Pri tem je treba dati večji poudarek kulturni in ekonomski zgodovini. Osnove družbene ureditve FLRJ v osmem razredu so del zgodovinskega pouka. K splošni izobrazbi spadajo tudi določena poglavja iz zgodovine umetnosti in zgodovine glasbe, ki bi naj bila nekaj uvod v razumevanje umetnosti. Bi bi čisti formalizem, ako bi sedaj uvajali glasbeno in umetnostno zgodovino kot poseben predmet. Dokler tozadevno ne moremo računati z zadovoljivo kadrovsko in materialno bazo, glasba in umetnost ne moreta figurirati v predmetniku. Pač pa je treba gimnazijam

povedati, da morajo tudi ta del načrta realizirati, in sicer tako, da bo odgovornar dajal na razpolago svoje ure, kadar bo treba s te strani ilustrirati določeno, ki jo pravkar obdeluje. Če more, opravi to sam, sicer se pa poveže z najprimernejšimi sodelavci na gimnaziji ali pa tudi izvenje.

Geografija. Zajame tudi pouk dinamične geologije in osnove gospodarstva. Postala bi lahko fakultativni maturitetni predmet.

Prirodopis. V osmi smo zaradi obsega in važnosti snovi dodali tretjo uro. (Splošna zahteva.)

Matematika. V sedmi naj bi se dijaki seznanili tudi z opisno geometrijo (ali pa v 5. in 6. pri geometrijskem risanju).

Kemija naj bi v osmem razredu odpadla; precej kolektivov tudi predlaga, naj kemija odpade kot maturitetni predmet. Pri določanju učnega načrta bi se moralo bolj kot doslej upoštevati znanje iz nižje gimnazije.

Telovadba. Učiteljski zbori brez izjeme priznavajo oblikovalno vrednost telesne vzgoje, prav tako pa tudi mena, da brez izjeme ne najdemo v 3. uri telovadbe prave rešitve problema. Ze sedanjih dve uri nista mogli biti v celoti izkoriščeni, saj je na razpolago (kjer sploh je) samo ena telovadnica, telovaditi pa je treba ločeno po spolu, tako da je zasledba dvojna. Z uvedbo tretje ure se prenaša pouk telovadbe v razrede — kaj pa to pomeni, o tem bi vedel poročati vsak direktor in vsak inšpektor. Menimo, da je telesna vzgoja skupaj s predvojaško maksimalno izkoristila obstoječe prostore in da za nadaljnje širjenje telesne kulture niso toliko potrebne dodatne ure kot razširitev telovadnic in športnih objektov.

Predvojaška vzgoja. Predlagamo, da se predmet za peti razred ukine. Neki jaki prično s predvojaško s šestnajstim letom in je to tudi primernejša starostna doba. V tej dobi pa petošolci še niso. Šestnajstletke imamo šele v 6. razredu. Poleg tega je treba upoštevati, da 95% višješolcev ne zaključijo svojega učenja z gimnazijo, ampak ga še pet let nadaljuje na fakulteti, kjer ima prav tako obvezno predvojaško vzgojo.

Prosimo vse strokovne aktivke, da izdelajo za svoj predmet po zgoraj nakazanem predmetniku razpored gradiva za 5—8 razred ter podroben učni načrt za peti razred. Material dostavi Republiškem odboru Zdrženja profesorjev in učiteljev.

EKONOMSKO ZNANJE

(NA NIŽJIH ŠOLAH IN UČITELJSKIH)

I.

V članku obravnavam vprašanje, ali obstoječi sistem nižjega šolstva zagotavlja z vidika družbenega razvoja mladini tisto osnovno in splošno ekonomsko znanje, ki je nujno potrebno pri izvrševanju ekonomskih funkcij, ki so prešle na nove organe delavskega razreda, t. j. upravne odbore, delavske svete, zbornice proizvajalcev, oz. na delavski razred sploh. Trdim namreč, da je splošno ekonomsko znanje (izobrazba) nujen element splošne ljudske izobrazbe, ki jo naj mladina, iz katere prihaja in nastaja delavski razred, pridobi v teku obveznega osemletnega šolanja, pa tudi v industrijskih šolah; šolah učencev v gospodarstvu oz. nižjih strokovnih šolah.

V zvezi s tem se samoposebi odpira vprašanje ekonomske izobrazbe na učiteljskih, kjer se vzgajajo in izobražujejo učitelji osnovnih šol in na višji pedagoški šoli, kjer se vzgajajo in izobražujejo učitelji višje stopnje osemletne šole in nižjih gimnazij.

Vprašanje izobrazbe in vzgoje v našem šolstvu ni samo pedagoško vprašanje, s katerim naj se bavijo pedagoška teorija ter praksa in kongresi pedagogov, ampak v prvi vrsti politično in ekonomsko vprašanje. Smer, v katero se razvijajo organi delavskega razreda, narekuje ne samo sindikat, ampak predvsem prosvetni politiki, da razvijajo organe delavskega razreda, da bodo v njih delavci resnično, aktivno in neposredno delovali, ne pa samo formalno. Ker delavski razred nastaja iz mladine, ki dorašča in ki se izobrazuje ter vzgaja v osemletnih obveznih šolah, v industrijskih šolah in šolah učencev v gospodarstvu, je razvijanje teh organov in s tem razvijanje socialistične demokracije v tesni zvezi tudi z našim šolskim sistemom.

Za odgovorno delo pri upravljanju podjetja ne zadošča samo ročno strokovno znanje, ampak je treba mnogo splošnega znanja, predvsem pa ekonomskega znanja. V tej zvezi je velika pridobitev v našem šolstvu sistem obveznega osemletnega šolanja. Toda ta sistem bo progresiven le, če bo ustrezal zahtevam družbenega razvoja. Če primerjamo družbeni razvoj in naloge novih organov delavskega razreda z obstoječim šolskim sistemom, zlasti z učnimi načrti, vidimo, da ta ne posveča prav nobene pažnje ekonomski izobrazbi mladine, iz katere poteka delavski razred. Tako naša pedagoška teorija in praksa daleč zaostajata za družbenim in gospodarskim razvojem.

II.

A. Oglejmo si najprej obvezno 8-letno šolstvo. Ali današnji učni načrti ustrezajo tistemu, kar želimo, da zna vsak naš državljani z vidika družbenega razvoja in novih organov delavskega razreda?

Preden odgovorimo na to važno vprašanje, se moramo zavedati naslednjih dejstev. Osemletno šolanje je tako šolanje, po katerem velik del mladine ne bo šolanja nadaljeval; to pomeni, da je treba pri osemletnem šolanju upoštevati tudi vaškega učenca, ki bo dokončal to šolo, si pridobil določeno znanje in bo ostal na deželi; nadalje one, ki bodo šli za vaje v gospodarstvu in v industrijske šole. Prav tako pa moramo gledati na to šolanje kot na šolo, ki naj da potrebno znanje, da bi učenec mogel nadaljevati učenje v višjih razredih gimnazije. Nadalje se je treba zavedati, da velik del učencev (30—50%) po prehodu iz osnovne šole v gimnazijo v njenih nižjih razredih ne uspeva; zaradi tega so nižji gimnazijski razredi prenatrpani s ponavljalci, ki komaj čakajo, da se rešijo svoje šolske obveznosti. Tak ponavljalci od sedanjega osemletnega šolanja nimajo mnogo koristi, ker so nižje gimnazije več ali manj pripravljalnice za prestop v višje gimnazije in srednje strokovne šole in se v njih splošno izobraževalna snov zaključuje v četrtem razredu.

Ali lahko rešimo vsa ta vprašanja z enim in istim tipom šole? Nikakor ne! Potrebna sta najmanj dva tipa osemletnega šolanja, kakor je zahtevala večina delegatov na zadnjem kongresu pedagogov. Ta dva tipa bi bila:

a) Osemletna, t. j. štiriletna osnovna šola + višja stopnja osemletne šole. Ta šola naj bi bila usmerjena v to, da učenec ostane v gospodarstvu. Osemletka mora biti taka, da daje vsakemu državljanu določeno splošno izobrazbo in neko praktično znanje v dalek večji meri kot nižja gimnazija. Predvsem pa naj da kar največ ekonomskega znanja, ne samo o zakonitostih ekonomskega življenja, ampak tudi o ekonomski tehniki, t. j. o organizaciji in poslovanju gospodarskih podjetij. Te šole naj bodo podaljšanje šolanja od 4 na 8 let in naj imajo za glavni cilj razširjenje kulturne in nivoja širokih mas v zvezi s socialistično demokracijo naše države in z nastankom novih organov delavskega razreda, ki so prevzeli upravljanje podjetij in izvrševanje oblasti.

Na teh šolah se v višji stopnji sedaj uporablja učni načrt nižjih

gimnazij. Ta učni načrt pa nikakor ne ustreza tistemu, kar želimo, da mora znati vsak državljani, ki gre neposredno po osemletki v gospodarstvo ali strokovne šole. Po tem učnem načrtu in predmetniku se poučuje 14 predmetov z 32—33 urami na teden. Za osnovno ekonomsko znanje ni predvidena prav nobena ura!

Prav je, da se pri prirodoslovno-matematičnih predmetih učencem odkrivajo in razlagajo osnovne značilnosti življenjskih pojavov, da se jim pokažejo osnovne anatomske značilnosti rastlin, živali in človeka, da se na živ in zanimiv način seznanjajo učenci z osnovnimi zakonitostmi v naravi, da se jih prepričuje o materialnosti sveta in da se jim dajo postopoma trdne osnove za zgraditev materialističnega svetovnega nazora. Toda ne smemo učenca na drugi strani pustiti popolnoma zaprt in neznan svet gospodarskega življenja in pojavov, v katerem živi in v katerem bo čez nekaj let vršil odgovorne funkcije. Brezdvomno manjka v obstoječem učnem načrtu učna snov, pa naj bo to v posebnem predmetu ali združena z drugo učno snovjo, pri kateri naj bi se odkrivale in razlagale osnovne značilnosti gospodarskega življenja in gospodarskih pojavov, ki nastajajo v obratih in podjetjih, katere so poleg družine in države najzanimivejša organizacija ljudi.

Glede poučevanja tujih jezikov je bilo poudarjeno že na kongresu pedagogov, da naj bi se učenci ne učili na teh šolah nekaj papagajskih fraz iz angleščine ali francoščine, ampak naj bi ta čas koristneje uporabili.

Ker se za osemletne šole pripravljajo reforme in so nekatera učiteljska društva ter združenja profesorjev ter predmetnih učiteljev prevzela nalogo, da izdelajo nove učne načrte, je treba opozoriti, da morajo pri sestavi novih predmetnikov in učnih načrtov brezpogojno vključiti tudi osnove ekonomskega znanja. Seveda naj osemletno šolanje ostane splošno izobraževalno in ne sme postati poklicno, kar bi zlasti postalo, če bi uvedli več tipov osemletnih šol.

B. Drug tip osemletnega šolanja naj bi bil: štiriletna osnovna šola in nižja gimnazija. Ta tip šole naj bi ostal zato, da obdržimo nekaj šol kot pripraviljalnice za višje razrede gimnazij. O učnem načrtu teh šol smo že spregovorili. Ker pa je funkcija teh šol drugačna kot osemletki, bi se tej funkciji moral prilagoditi ustrezno tudi učni načrt. Smatramo, da bi se tudi v tej šoli morali učenci pričeti seznanjati z osnovnimi pojmi, pojavi in zakonitostmi v gospodarstvu, seveda brez globljega poseganja v organizacijo in poslovanje gospodarskih podjetij. To osnovno ekonomsko znanje bi lahko pridobili pri zemljepisju, zgodovini, kemiji, prirodoslovju, matematiki.

C. Oglejmo si še šole s praktičnim poukom, tkzv. industrijske in kmetijske šole, ki sprejemajo učence z dvema gimnazijama ali šest razredi osnovnih šol, oz. za nekatere šole s štirimi razredi gimnazije oz. z dovršeno osemletko. Ta šola traja tri leta. Učenci končajo kot kvalificirani delavci. Problem izobrazbe in vzgoje delavske mladine je eden od centralnih problemov, s katerim bi se morali baviti naši pedagogi. Zavedati se moramo, da je v teh šolah v Jugoslaviji ca 120 000 mladincev in da bodo današnji učenci, mladi delavci, v kratkem prevzeli vodstva tovarn in najodgovornejša mesta. Važno je, da se ti mladinci vzgoje v socialističnem duhu in da se tudi ekonomsko izobražijo.

Če pregledamo učni načrt, vidimo, da tudi te šole učencem ne dajejo najosnovnejšega ekonomskega znanja, ki je pogoj za aktivno udeleževanje pri upravljanju proizvodnje in gospodarstva sploh. Nujno bi bilo potrebno, da se namesto predmeta z učnim naslovom in problematičnim gradivom »Zakonodaja in gosp. ureditev FLRJ« uvede predmet »Gospodarstvo«, v katerem itak ne moreš preskočiti važnih pravnih predpisov, ki urejujejo gospodarske in delovne odnose, prav tako pa tudi ne gospodarske ureditve FLRJ. Seveda je to samo minimalna zahteva. Če res hočemo, da bo delavski razred dobil poleg strokovnega (ročnega) znanja res tudi širše splošno znanje, to je predvsem ekonomsko znanje, ki je pogoj za izvrševanje funkcij, ki jih naš družbeni razvoj demokratizacije prenaša na neposredne proizvajalce, bo treba najti možnosti, da se ekonomsko znanje teh učencev poveča še na druge načine.

III.

Važen činitelj pri družbeno-ekonomskem izobraževanju mladine so učiteljska in višja pedagoška šola, kjer se vzgajajo in izobražujejo bodoči učitelji te mladine in bodoči politični ter gospodarski funkcionarji kraja oz. okraja.

V šolskem letu 1951/52 so uvedli na učiteljskih LRS s I. letnikom petletni sistem šolanja, ostali letniki (t. j. sedanji III. in IV.) pa bodo dokončali še štiriletno učiteljsko. Sporedno s to spremembo so uvedeni na učiteljskih novi predmetniki in učni načrti za štiriletno in petletno učiteljsko. Toda ne v prvih ne v drugih ni ne duha ne sluha o kaki ekonomski izobrazbi. Tako tudi ti predmetniki in učni načrti daleč zaostajajo za družbenim razvojem.

Res je namesto dosedanjega predmeta »Ustava« uveden nov predmet »Temelji državne in družbene ureditve FLRJ«, ki se poučuje v IV. letniku po 2 uri tedensko. Učni načrt za ta novi predmet pa je le nekoliko izboljšani stari učni načrt za dosedanjí predmet »Ustava«. Ekonomskemu znanju ni namenjena ne v prvem ne v drugem predmetu prav nobena učna snov, razen kolikor ne zve učiteljski splošno o gospodarskih panogah pri zemljepisju FLRJ v IV. letniku.

Če pogledamo učni načrt za učiteljske, vidimo, da se pri omenjenih skupinah mnogi predmeti uče preprosto, da pa ostanejo učiteljski najosnovnejše gospodarske zakonitosti, pojavi in pojmi španska vas. Kako naj tak učitelj, ki je popoln ignorant v ekonomskem znanju, izobražuje mladino za bodoče upravljanje obče ljudske imovine in izvrševalce funkcij, ki jih je družbeni razvoj prenesel na organe delavskega razreda in kako naj sam prevzame te funkcije?

Tako mora vedeti učiteljski splošne biologije o embrionalnem razvoju organizmov, o blastuli, gastruli, metodah proučevanja, spremljivosti organizma, variacijskih krivuljah, vzrokih variabilnosti, stabilnem razvoju rastlin, monohibridnem križanju itd., ničesar pa mu ni treba vedeti iz splošne ekonomske vede. Tako mora nadalje vedeti iz geologije s petrografijo in mineralogijo podrobno o geoloških dobah in formacijah, s posebnim ozirom na paleontologijo, n. pr. o arhaijski in alongijski formaciji, o prakambijski dobi, kenozojski dobi itd., ničesar pa mu ni treba vedeti o sodobnih važnih gospodarskih vprašanjih, o finansiranju, investicijski politiki, o devizah, virmanih, proračunih, produktivnosti dela, produkcijskem procesu, o strukturi podjetja in obrata, o amortizaciji in akumulaciji, o narodnem dohodku in njegovi razdelitvi, sredstvih podjetja, njegovi bilanci itd.

Ali se vam zares dozdeva, da je tako prav in da je dobro?

Dr. J. Mihelak

Predlog za predlogom

Da bi se naš šolski sistem konsolidiral in ustalil, bo treba še mnogo storiti in marsikaj ukreniti. Ze večkrat je bila poudarjena potreba po Pedagoškem ali Prosvetnem institutu, ki bi urejal in znanstveno usmerjal naše šolstvo, nakazoval potrebe, odpravljal napake ter izdal orientacijska poročila in bil najzanesljivejša opora Svetu za prosveto in kulturo LRS. Oprt na obvezna in neobvezna poročila prosvetnih delavcev, povezan z vsemi gospodarskimi panogami, z znanstvenimi instituti ostalih strok, opremljen s fotografijami in gradbenimi načrti šol in prosvetnih domov, z grafikoni in perspektivnimi načrti šolske mreže, z natančnim pregledom prosvetnega kadra, z muzejem domačih in inozemskih učbenikov, z arhivom časopisnih člankov in radijskih poročil o šolstvu in prosvetnem delu, s seznamom učil in drugih pripomočkov, bi lahko dajal najdragocenejša navodila vsem prosvetnim delavcem na vsakem področju njihovega udejstvovanja.

Nov je predlog tov. Zorka Kotnika v 5. številki »Prosvetnega delavca«, ki teži za ustanovitvijo prosvetne zbornice. Gotovo je, da bi taka zbornica rešila marsikaj problema. Ali naj prosvetna zbornica nadomesti predlagani institut? Kakšno vlogo naj imajo potem združenja (sindikati)? Ali ne bi njeni vzdrževalni stroški obremenili prosvetne delavce (članarina)? Ali je res prosvetni delavec sam dolžan nositi breme pri naporih za izboljšanje prosvetno-znanstvene službe? In končno, kako naj funkcionarji zbornice uspešno vršijo svojo odgovorno službo, če so že pri sindikalnih združenjih take ovire? J. K.

CELJSKI PRIMER KAŽE, DA JE

gradnja novih šolskih poslopij nemagača, dokler ne bomo prišli do urejenega šolskega sistema

Ob sestavljanju in sprejemanju družbenega plana za okraje, mesta in občine je prišla zahteva po gradnji novih šol do vidnega izraza. In prav delovni kolektivi so bili tisti, ki so to težnjo z veliko uvidenostjo čvrsto podprli. Po njihovi zaslugi bomo v kratkem začeli graditi nove šole. Naravno je, da vsem potrebam ne bomo mogli zadostiti takoj, vendar je dobra volja tu in začetek je že storjen.

Vzporedno z gradbeno akcijo pa mora biti na delu tudi naša prosvečena, ki mora novemu gospodarskemu sistemu kar najbolje prilagoditi naš šolski sistem. Zahteva po popolnejši mehanizaciji, večji produktivnosti in boljši kvaliteti izdelkov terja od našega šolstva več praktične izobrazbe za vsa gospodarska področja. Industrija in obrt, trgovina in kmetijstvo terjajo od novih kadrov več splošnega in strokovnega znanja. Ob sedanji nižji gimnaziji bo zraven nov tip osemletne šole, ki bo tej enakovredna in ki bo prav tako omogočil prestop na katero koli višjo srednjo šolo, pa naj se ta osemletna šola imenuje osemletka ali kakor že. Dosedanja praksa, da imajo prvi razredi pretirano veliko repetentov in da odhajajo z enim ali dvema razredoma gimnazije v obrt ali druge poklice, mora prenehati. Tako obvezno šolanje je samo na papirju in v naprednem gospodarstvu ne pomeni nič.

Za primer naj sledi nekaj podatkov za pregled šolstva v Celju in v okraju Celje-okolica, da vidimo, kakšno je današnje stanje.

V celjskih osnovnih šolah je sedaj 1914 učencev, ki potrebujejo 52 učilnic. Za to število učencev z normalnim, t. j. dopoldanskim poukom, je treba 5 osnovnih šol namesto sedanjih dveh.

Za samostojno Pomožno šolo je potrebna šesta šolska zgradba.

Učiteljske gostuje na II. osnovni šoli, ki jo leto za letom izpodriva.

Vajenska šola gostuje v 3 zgradbah.

Vajenska šola oblačilne stroke je v lesenih barakah.

Industrijska kovinarska šola in Kmetijsko-gospodarska šola z internatom imata lastni zgradbi.

Stanje šolstva v okraju Celje-okolica:

Glede na terenske prilike so v okraju 4 enooddelčne šole, 28 dvo-oddelčnih, 17 trioddelčnih, 35 štiri-oddelčnih, 7 petoddelčnih in 2 šest-oddelčni šoli, skupaj 93 osnovnih šol s 13.921 učenci.

Nižje gimnazije so: Dobrna (132), Kozje (103), Laško (329), Loče (152), Pilštanj (129), Polzela (150), Prebold (140), Rogaška Slatina (275), Slov. Konjice (273), Sentjurj (267), Šmarje (212), Store (142), Vojnik (258), Vransko (174), Zreče (116), Zalec (469) — skupaj 16 nižjih gimnazij s 3321 dijakom.

Vajenske šole so: Braslovče (3 r., 43 učencev), Laško (3 r., 44), Prebold (3 r., 33), Slov. Konjice (3 r., 78), Zalec (80) — skupaj 6 vajenskih šol s 324 učenci.

Kmečko-gospodarske šole z neobveznim poukom (nadaljevalne): Žiče (41 uč.), Zalec (70 uč.), Braslovče (40 uč.), Slov. Konjice (61 uč.) — skupaj 4 šole z 213 učenci.

Zivorejsko-kmetijska šola v Sentjurju (37 učencev).

Zaradi pregleda naj navedemo še stanje nižjih gimnazij v okraju Šoštanj, od koder prihajajo dijaki na višjo gimnazijo v Celje. Tu je 6 nižjih gimnazij (Velenje, Šoštanj, Mozirje, Smartno, Ljubno in Gornji grad) s 1025 dijaki.

Na obeh celjskih in na vseh naštetih nižjih gimnazijah je sedaj 860 četrtošolcev, ki bodo letos dovršili osemletno šolanje.

Nastane resno vprašanje, kam se bo ta mladina po končanem IV. razredu gimnazije usmerila. Na spremembo v Tehnično srednjo šolo v Ljubljani po izkušnjah zadnjih dveh let dijakov ne bodo mogli mnogo računati, ker naša lahka industrija zaradi gradnje ključnih objektov še ni dovolj razvita. Preostaneta torej le še dva celjska srednješolska zavoda: učiteljski in ekonom. srednja šola, ki prav tako postavljala določene meje za odpiranje prvih letnikov. Na obeh zavodih lahko računamo največ na 100—150 dijakov.

Preostajajo še nižje strokovne in vajske šole. Sprejem v te šole je odvisen od zaposlitve v obratih. Tu se nam kaže naslednja perspektiva: V mestu Celju je 393 obrtnih obratov s 433 vajenci. Od teh je bilo v preteklem letu vključenih v obrt 156, v tekočem letu pa bo bržkone še okrog 100 vajencev.

V okraju Celje-okolica je v 1209 obratih 661 vajencev. Od teh je bilo v preteklem letu sprejetih 131, v tekočem letu pa bo še okoli 100. Obrt in industrija bosta torej v mestu in okolici zaposlila 200 novih vajencev. Če k temu številu prštejemo pričakovano število 150 za učiteljske in ekonom. srednje šole, dobimo število 350, ki bodo našli pot v nadaljnjo izobrazbo. Majhen del bodo vključili še izvenšolske strokovne šole, recimo 30. Tako nam ostane še vedno 460 absolventov, ki bodo iskali namestitve bodisi v višji gimnaziji ali drugod. Višja gimnazija se bo torej številčno okrepila, ker ne moremo dovoliti, da bi ostala mladina brez dela.

Poglejmo kako ustreza naš šolski sistem kmetijstvu. Vse kmet. šole: zivorejsko-kmetijska, vrtnarsko-kmetijska in 4 kmečko-gospodarske (nadaljevalne) šole s svojimi 250 učenci so neobvezne. Naš kmet še nima dovolj smisla zanje. Naše splošne kmetijske zadruge se širijo in množijo svoje odseke za razne panoge kmetijstva. Ali ne bo prav zanje potreben strokovno izobražen kader? Kmetijsko-zadružne šole bi poleg kmečko-gospodarskih lahko prevzele dober del mladine z dovršeno nižjo gimnazijo in jo izobrazile za svoje potrebe. Pritisk v višjo

gimnazijo, ki vodi v slepo ulico, bi ne bil tako močan, mladino bi pa zaposlili tam, kjer je potreba največja — v strokovni smeri.

V kakšni zvezi so ta razglabljanja z gradnjo novih šol? Mest. ljudski odbor v Celju je v načelu že sprejel načrt o gradnji novih šol, in sicer: vajensko šolo, 3 osnovne šole in vsaj eno nižjo gimnazijo. Za prvo osnovno šolo (bodočo III.) na Poluhah, 2 km od centra, so priprave že v teku. Pri njih smo naleteli na zanimivo zahtevo. Šola ne sme biti ne prevelika ne premajhna. Glede na sedanji šolski sistem je bilo treba računati samo s 4-razredno (4-oddelčno) osnovno šolo, ker zaradi bližine dveh gimnazij odhajajo učenci iz IV. razreda tja. Po statistiki, ki jo zahteva vsak gradbeni načrt za 5 let naprej, bi nova šola na Poluhah že v šol. letu 1953/54 štela v prvih 4 razredih 195 učencev, v V. razredu pa 40 in bi potrebovala 6 učilnic. V naslednjih letih bi število naraščalo takole: 1954/55 192 do IV. r., 44 v V. r., 38 v VI. r.; v šol. letu 1955/56 196 do IV. r., 43 v V. r., 44 v VI. r. in 36 v VII. r. (9 učilnic); v šol. letu 1956/57 201 uč. do IV. r., 45 v V. r., 43 v VI. r., 44 v VII. r. in 34 v VIII. razredu. Po sedanjem šolskem sistemu bo šola grajena kot 4-oddelčna (razredna) s 6 učilnicami z možnostjo poznejše razširitve. Učenci bodo po končanem IV. razredu hodili v celjsko gimnazijo 2 do 6 km daleč, namesto da bi imeli osemletko »doma«. Pred gradnjo vseh novih šol bo treba torej najprej urediti šolski sistem in ga ustiliti, kajti sicer lahko nastanejo velike anomalije.

Se lepša slika se obeta pri gradnji IV. osnovne šole v Sp. Hudinji, 2 km od centra, kjer je že sedaj 338 učencev in bi prav tako dosegli popolno osemletko s približno 12—14 učilnicami. Tretji primer bo na Ostrožnem (3 km), kjer je sedaj okrog 250 učencev. Ako bi že sedaj gradili osemletne osnovne šole, bi v Celju gradnji III. in IV. gimnazije odpadli. Tak je naš trenutni položaj. Pripravljajo se novi učni načrti, treba bo pa tudi ugotoviti, kakšen tip nove šole hočemo imeti.

J. K.

Prvi strokovni sestanek jugoslovanskih psihologov

V dneh od 20. do 22. februarja so zborovali v Zagrebu vsi vodilni jugoslovanski psihologi in ustanovili svoje društvo. O tem, da je bilo to društvo potrebno, ne gre zgubljati besed. Naravno nastajalo je, da se psihologija v Jugoslaviji znanstveno in sodobno uveljavlja, da se je razpasla že na dokaj življenjskih področjih, da se otrese spekulativnosti, pa še prav imamo po večini opraviti še z začetnimi stadiji. Ustanovitve psihološkega društva (predsednik dr. R. Bujas) je spremljal obširen in bogat delovni program. Ta program ni bil osredotočen okoli kakšne vodilne ideje, ni reševal kakšne enotne problematike, temveč je pomenil le močno diferenciran pregled trenutno najpogostejšega dela psihologov ali psiholoških šol.

Udeležba na zborovanju je bila odlična. Čudimo pa se, kako da pripravljajni odbor ni čutil potrebe, da bi na ta sestanku vabil zastopnika našega Pedagoškega društva, ki ima v svojem sestavu vendarle tudi sekcijo za psihologijo. — Od Slovencev sta referirala univ. prof. dr. Mihajlo Rostohar in prof. M. Ferencak. Pogrešali smo referat univ. prof. dr. Antona Trstenjaka, ki bi zanj gotovo ne mogel biti v zadregi. To je tem večja škoda zato, ker je po svojih izjavah danes znan v mednarodnem psihološkem svetu.

Uvodno predavanje je imel prof. zagrebški univerze dr. R. Supek, in sicer o razmerju med psihologijo in filozofijo. Pokazal je, kako je bila psihologija sprva del filozofije in kako se je postopoma osamosvajala pod vplivom prirodoslovnih znanosti, evolucionizma, industrijsko-tehnološkega ter psihoterapevtskega momenta in potreb šolske prakse. Za buržoazno psihološko znanost je zelo značilno naprotje med prirodoslovno in duhovno smertjo. Šele marksistični pogled daje psihologiji pravo mesto v sistemu znanosti.

Prošnje, vloge in protesti v avstrijskih, italijanskih in madžarskih arhivih so dokaz legalnega ter parlamentarnega boja za slovensko šolo. Zgodovinar pa ne bo smel niti mimo oblik borbe, ki so se značilnejše od legalnega boja: pozabiti ne

nosti s tem, da je ne omejuje niti na prirodoslovju niti na družboslovju (kar je zelo značilno za sovjetsko psihologijo), temveč družno upošteva oba momenta. Referat ni poudaril nič bistvenega novega. Univ. prof. dr. M. Rostohar je govoril o eksperimentalni metodi proučevanja predstavljal. Demonstriral je rezultate, razčlenil metodo in povzel glavne zaključke. Razvoj predstavlja prof. Rostohar proučeval tako, da je polkuzna oseba nazirala določen lik in ga nato skušala narisati. Po tretjem, četrtem naziranju je postala predstava adekvatna, se pravi, ustrežala je naziranemu liku. Predavatelj je nakazal več načinov, po katerih nastaja adekvatna predstava, in poudaril, da je za to nastajanje nujno konstruktivnost. Predstavljavo je pri predšolskih in mladinskih otrocih najhujša, vendar lahko vzgojno vpliva na razvoj predstavljalosti oziroma konstruktivnosti posebno s tem, da otroka usmerja v sistematično opazovanje in da ga pri naziranju vodimo. — Predavanje je bilo dovolj zanimivo in izvirno.

Prof. dr. S. Popović je referiral o nemiru in bojazljivosti. Oba pojma je določil najprej pojmovno, nato je govoril nekoliko o njunem medsebojnem odlikovanju. Nemir je bolj nedoločeno čustveno stanje, za bojazljivost je značilna neka stalna nedolocnost, nekaj strah pred vsem in v vsem, neko pričakovanje strahu. V ta čustvena stanja zapada mladina, ki ima občutek negotovosti. Taki otroci prihajajo zgodaj v šolo, naravno bolelojajo na misli, da ne bodo nič znali. In zlasti pri bojazni ne zavedajo, da jih iščejo izven sebe, največkrat v učitelju. Taka čustvena stanja so pogosto v zvezi tudi z ambicijo otroka. Seksualna senzibilnost ni neposreden izvor omejenih čustvenih stanj.

bo smel porajanja ter vznikov slovenske šole in pouka proti vsem nasilnim ter krivičnim zakonom. Zgodovina ne bo mogla mimo illegalnega, mimo samoraslega pouka in šolstva. Registrirati bo morala vse pojave, ko sproščena ljudska volja ni hotela in ni mogla kloniti krivičnemu zakonu ter mirno čakati, da se bo politični birokrat ali nasilni zavojevalec dal preprosti, omehčati, ukiniti, da bo milostno dovolil našemu otroku šolanje in izobraževanje v materinski čini.

Primerov slovenskega samoraslega šolstva je dovolj. Vsaka pokrajina jih pozna. Le oblika in čas sta morda različna. Za Primorsko in slovenski del Istre se mi zdijo značilna sledeča obdobja samoraslega šolstva:

1. obdobje borbe za slovensko šolo v 19. stoletju;
2. obdobje domačega pouka slovensčine na Primorskem v dobi italijanskega fašističnega terorja;
3. obdobje partizanskega šolstva.

Ali moremo govoriti o samorasli slovenski šoli že v dobi parlamentarne borbe za slovensko šolo v Avstriji v prejšnjem stoletju? Ali niso ostale nekeje v arhivih iz teh časov le ponižne prošnje slovenskih rodoljubov in prvoborilcev?

Pedagoško važna je ugotovitev, da povzroča nemir pri otroku lahko tudi odnos okolja do otroka. Občutek uspeha in zavest vrednosti dela zmanjšuje nemir. Z otrokom je treba imeti emotiven kontakt, v okolju naj vlada vednost, radost. Življenjska radost se tako širi od učenca do učenca. Nemir, bojazljivost, utegne povzročiti nervoznost. Zanimivo je, da čustva nemira in bojazljivosti v otroku lahko potencirajo splošno občutljivost. Zaradi nemira, zaradi težkih vplivov okolja skušata namreč odrasli in otrok bežati iz stvarnosti in se včasih zatekajo v užitek; lahko tudi spolne. — Za raziskavanje se je prof. Popović poslužil anketne metode in pa opazovanja obnašanja. Problem je študiral na 89 učencih.

Dr. E. Kučera je imela referat o eksperimentalnih ugotovitvah, ki so značilne za hotenje in mišljenje. Referat je bil metodološki in problemso precej nejasen. — Dr. R. Bujas je načel zelo važno vprašanje o naši psihološki terminologiji. Predavatelj ni sicer k tej terminologiji v referatu nič prispeval, pač pa je zelo živo in simpatično podprl potrebo po takem delu. V diskusiji je bila vprašana hkrati dr. Bujasom mnenja, da je treba ohraniti čim več internacionalnih terminov. Morda bi bilo dobro, da bi imela nova psihološka revija, ki se snuje (glavni urednik dr. M. Rostohar), tudi posebno rubriko za terminologijo.

Med najbolj nejasne, nepregledne, torej nesistematične referate je nedvomno sodil referat dr. R. Supeka, ki je govoril o disociaciji zavajnega prostora in o problemu depersonalizacije. Predavatelj je pokazal veliko znanstveno razgledanost in načitanost in je zato škoda, da referat ni bil bolj izdelan.

Asistent M. Zvonarevič je poročal o analizi interesov bralcev v neki javni knjižnici. Rezultati tega dela so bili seveda močno relativni, saj celo referat sam ni upošteval momentov, ki so vplivali na njegovo raziskavo. Prav gotovo pa je vsako posploševanje na osnovi tega dela, kar je bilo tudi v referatu, nekoliko neupravičeno. Vendar so nekatere ugotovitve zanimive, čeprav so zelo razumljive. Največ bero ljudje do dvajsetih let, najmanj pa v razdobju med dvajsetim in štirideset letom (policije, družbeno delo, branje izven knjižnic). Dijaki bero zelo veliko. Obrobna zanimivost, ki je tudi razumljiva, je, da največješji bralci najbolj redno vračajo knjige. Da imajo žene največje zanimanje za družbeno, znanstveno in filozofsko literaturo, pa za filozofijo, je kajpak tudi problematično. Razumljivo pa je, da je filozofski interes v ospredju nekako od 21. do 30. leta. Referat ni mogel biti kdo ve kaj prepričevalen, ker rezultati sami niso bili prepričevalni.

Docentka dr. A. Matić je poročala o uspehih zdravilnih oligofrenih otrok z glutaminsko kislino. Zaključila je, da to zdraviljenje nima praktično pomembnih uspehov. — Dr. R. Bujas je v diskusiji izpostavil kritiziral naporno operiranje s statistiko, v kateri se srednja vrednost sploh ne sme računati.

Prav zanimiva, potrebna in poučna sta bila referata iz področja, ki je zelo važna za psihologijo in ki sta obravnavala pomen psihološkega sodelovanja pri preprečevanju samomorov in vplive psihinih faktorjev na predporedno in porodno dobo ter dobo po porodu. Prvo predavala (prof. V. Lesjak) ni mogla ostrejši s kakimi preventivno važnimi ugotovitvami, ker je delo na teh problemih pri nas še v začetku. Predavatelj je pokazal potrebnost in metode tega študija ter številne faktorje, ki jih je treba pri tem upoštevati. Referent je imel v mislih predvsem samomore mladostnikov. Zanimivo je, da je bilo v letu 1952 v Zagrebu več samomorov mladostnikov kot prej (od l. 1948) in pozneje. Po ugotovitvah iz preiskanih primerov samomorov 20 samomorov iz bolnišnega stanja, ostali pa iz vmesnega stanja med zdravjem in boleznijo.

Predavatelj je določno podčrtal prepričanje, da imamo moralno in materialno možnost, da samomore preprečimo. Važnost psihohigijene je tu neogibna, zlasti akuten je v tej zvezi problem alkohola. Pomen psihohigije je v teh vprašanjih skoraj istovesten s pomenom psihohigijene.

Doslej smo posvečali skoraj izključno pozornost le telesni strani samomorilca. Zanimala so nas materialna dejstva samomorilca in zadovoljilni smo se z dobi shematičnim izpolnjevanjem stereotipnega formularja (n. pr. vzrok samomora; nesrečna ljubezen, bolezen). Naša domneva je, da da rekonstruiramo samomorilčev osebost. V ta namen je treba delo precej poglobiti in razširiti. Treba je iskati priče, se pogovoriti s samomorilčevimi prijatelji, zbrati karakterističnejše fotografije in morebitne dnevnike ali mladostnikove zapiske. Sele na temelju številnih podatkov je mogoče začeti psihološko in psihiatrsko analizo. — Predavatelj je precej poudaril pomen poznavanja vplivov vremenskih prilik na samomorilno dejavnost, kar je tudi važna za preventivo. Napočeno bi bilo misliti, da so podvrženi samomorom le psihotiki. Ta nevarnost obstaja tudi za nevroitike. Glavna naloga preventive se začne seveda že v šolskih klopih, kjer je treba že začetki z vzgojo in zdraviljenjem značaja. Predavatelj gleda s precejšnjim optimizmom na vprašanje preprečevanja samomorov.

Dr. Vučelić, ki deluje v Beogradu in je po rodu Slovenka, je v obširnem referatu pokazala na motnje, ki nastajajo v dobi nosečnosti in med samim porodom in ki so prvenstveno duševnega izvora. Posebno važen je v ginekologiji emocionalni faktor. Zdravniki upoštevajo doslej še vse preveč samo fiziološke faktorje. Več obolenj je psihinega izvora.

Zanimive reakcije povzroča v noseči ženi njen odnos do same nosečnosti (ali je zaželena ali neželena, ali je zakonska ali nezakonska). Poseben pojav je izmišljena nosečnost, ki izvirja iz močne želje po nosečnosti in ki jo spremljajo znaki prave nosečnosti. Tudi nepodnost je večkrat psihotična povzročiteljica (n. pr. žena — možki tip, prevelika erotičnost in samozaljubljenost, žrtvovanje materinskih čustev družbenim, kulturnim ciljem i. dr.).

V dobi poroda je predvsem važna, da je odstranjen strah. To je najbolje doseči s sistematično psihološko pripravo, ki je boljša od injekcij. Ginekologi bi morali biti tudi psihološko izobraženi. Pa tudi psihologi-strokovnjaki bi morali posvečati večje zanimanje psihološkim problemom žene v stanju nosečnosti, poroda in v dobi po porodu. V zvezi z ginekologijo bi tako zbrali precej gradiva, ki bi osvetlilo marsikatero vprašanje iz psihologije žene. Referat so sprejeli udeleženci z velikimi simpatijami. — Dr. R. Bujas je dostavil nekaj zanimivih pripomb. Podčrtal je predvsem važnost sugestije pri odstranjevanju bolečin in predporodnega strahu, hkrati s tem pa važnost kontakta s človekom. Z odobranjem je bil sprejet predlog, naj bi bil v porodnišnicah tudi psiholog in da bi bil to idealen poklic za ženo.

Zagrebški psihologi, v glavnem Bujasovi učenici, so nastopili z referati, ki so bili v splošnem strogo psihofiziološkega značaja, pri čemer je študij fizioloških procesov očitno prevladoval nad zanimanjem za psihične komponente.

V zvezi s problematiko poklicne izbire oz. selekcije je bil referat prof. D. Vinskičeve o psihološki selekciji obiskovalcev šole za socialne delavce. Selekcija je bila narejena s testi socialnih situacij, pri čemer so bili upoštevani predvsem tle momenti: znanje, inteligencija, čustvena motivacija, emotivna zrelost. Kandidati so pisali tudi nalogo o svojem gledanju na poklice; kar pa je gotovo nekoliko problematično za presojo poklicne usmerjenosti. — Iz področja psihologije dela je imel referat prof. Ferencak, ki je govoril o svojih izkušnjah zbiranja podatkov iste stvari v Duplicah. Kakor je pokazala diskusija, so bili rezultati precej realni, ker je referent pripisal očitno preveliko zaslugu za zvišanje produkcije psihološkemu delu.

Pet referatov je segalo na področje bodisi mladinske psihologije bodisi na področje metodološkega dela. Prof. Smiljanec je imela referat o medsebojnih odnosih in položaju posameznika v otroškem kolektivu. Posluševala se je mednarodna ameriška testna metoda. Gre predvsem za študij otrokovih socialnih odnosov, nagnjenj. S temi in podobnimi problemi mladinske psihologije se ukvarjajo preveč beograjski psihologi, ki se v tem opazno razlikujejo od zagrebških. Smiljanec je študirala v tem omenjenem problematiko na 892 otrokih (od 9 do 14 let). Na medsebojna otroška nagnjenja zelo vpliva starostna sestava kolektiva (v kolektivu otrok iste starosti je več nepriljubljenosti kot v kolektivu različno starih otrok). Referentka je navajala najpogostejše razloge za simpatije med učenci (skupno bivanje, močan značaj, inteligencija) in za antipatije (domišljavost, zasmehovanje, žaljenje, tožarjenje, lažanje, grdo govorjenje). Posamezen otrok je lahko v enem okolju priljubljen, v drugem pa nepriljubljen in obratno. Majši otroci so iskreni v izjavah. Največ nepriljubljenosti je v mesanih razredih, manj v ženskih in najmanj v moških. Odgovori na teste in ankete niso bili anonimni. Študij otrokovih socialnih nagnjenj je važen, da spoznaš v razredu zastopljene otroke in znaš potem z njimi primerno vzgojno ravnavati. — V diskusiji je bilo poudarjeno, da bi bilo treba kvantitativno analizo dopolniti s kvalitativno. Pri vseh stvari gre seveda za prve poskuse.

Prof. Hudinova je imela referat o razvoju govora otrok v dečjih domovih. Problem je študiral na posameznih otrocih od dveh do petih let. Posluševala se je več metod: opazovanje z beleženjem, izpraševanja dvojice med igro, vpraševanja (z direktnim vprašanjem: kaj je to, ko kazaraju, gledanju slik, delca, otrokove oblike, preverjanja besed, razumevanja) ob iskavih skritih predmetov, ki jih otrok išče po nazivih. Povprečje besednega zaklada ni bilo kdove kako zanesljivo ugotovljeno, ker je referentka metodološko pomanjkljivo delala. Med činitelji, ki ovirajo razvoj govora, je našla predvsem naslednje: premajhna motorika, bolezen, preveliko stremstvo otroka, ker je kontrola otežkočena, slab govor odraslih, prešlabo poznavanje stvari, prevelika živčnost. — Referentka Lazčević je obravnavala s psihološkega stališča problem metodike pouka latinice in cirilice v osnovnih šolah. Prof. Jović, tudi iz Beograda, je imel znanstveno solidno predavanje o razvoju kazalnih odnosov pri otroku. Referat je zasnetek disertacije. Avtor je temeljito razčlenjal linijo kazalnosti v otrokovi zavesti od konkretnosti, ko otrok še ne loči vzroka kot nekaj posebnega, do abstraktnosti. Prikaži je različne metode raziskovanja in neenotnost v tem vprašanju. Referent je zlasti podčrtal ugotovitve, s katero polemizira z znamenitim francoskim mladinskim psihologom Piagetom. Dokazoval je, da v otrokovem mišljenju ni ne tako imenovane prekazalnosti ne animizma. Na razvoj kazalnosti pri otroku vpliva seveda več faktorjev: n. pr. inteligencija, socialno-ekonomsko okolje, spol, pouk. — Ko bo referat izdelan v obliki disertacije, bomo verjetno dobili odlično delo iz mladinske psihologije.

(Nadaljevanje na 3. strani!)

Samorasla slovenska šola

(Misli k zbiranju gradiva za zgodovino slovenskega šolstva)

Narodi črpajo moč iz svoje preteklosti, v kateri iščejo in podčrtujejo vse, kar je bilo napredno, veliko, posnemanja in poudarka vredno. Do NOB je slovenska zgodovina revna na velikih dejanjih, prav zato je toliko važnejše, da ne pozabljamo in ne zametavamo niti temeljnega niti drobnejšega gradiva, ki nam bi moglo dati jasnejši vpogled v to ali ono zgodovinsko področje ter v to ali ono dobro.

V zgodovini našega kulturnega gibanja zavzema borba za slovensko šolo zelo važno mesto. Razvnela se je zlasti v drugi polovici 19. stoletja, ko je postala zahteva po slovenskem šolskem pouku in slovenskem uradovanju del našega narodnega in političnega programa. Na Koroskem, Primorskem in v slovenski Istri se je borba za pravice slovenskega jezika v šoli in v uradih brezupno nadaljevala med obema vojnoma ter se na Koroskem, v Slovenski Benečiji, Gorici in Trstu nadaljuje še danes.

Zgodovinar, ki bo pisal zgodovino bojev slovenskega naroda za svoje šolstvo, bo imel težko nalogo.

Morda je prav to vzrok, da se tega dela do danes še nihče ni lotil v celoti in da imamo obdelana le posamezna poglavja ter zbrane le nekatere drobce. Manjka nam popolna zgodovinska slika začetkov ter dosedanjega razvoja našega šolstva. Za politično vest in za moralno naših severnih in zapadnih sosedov je posebno značilno to, da borba za naše najelementarnejše človeške pravice, med katerimi je tudi pravica do vzgajanja in izobraževanja mladega rodu v materinem jeziku, ne traja le desetletja, ampak že drugo stoletje. Slovenski politični voditelji so desetletja in desetletja pobirali med ljudstvom podpise, pošiljali peticije in proteste, vodili so deputacije, ki so zahtevale uvedbo materinsčine pri pouku. V zamejstvu delajo vse to z nezmanjšano vztrajnostjo še danes.

Prošnje, vloge in protesti v avstrijskih, italijanskih in madžarskih arhivih so dokaz legalnega ter parlamentarnega boja za slovensko šolo. Zgodovinar pa ne bo smel niti mimo oblik borbe, ki so se značilnejše od legalnega boja: pozabiti ne

Če dobimo danes tako sliko, je vzrok samo v tem, da nismo znali zbrati in pravilno oceniti vseh podatkov o začetkih našega šolstva. Mnogi so se danes že izgubili ali pa so pozabljali nekeje v zapiskih.

Navajam en sam tak vir za zgodovino samoraslega šolstva na Tolminskem. Nanaša se na dobo pred uveljavljenjem in na dobo po uveljavljenju avstrijskega ljudskošolskega zakona l. 1869. Jožef Kragelj poroča v svoji »Zgodovini tolminske šole«, napisani ob koncu prejšnjega stoletja, o šolskih razmerah v Tolminu in okoliskih vaseh. Ob uvedbi 8-letne šolske obveznosti je bila šola v Tolminu pred velikimi težkočami. Zajeti bi morala šoloobvezne otroke iz vseh vasi, ki niso oddaljene nad 4 km od Tolmina. Otroci iz oddaljenih vasi so šolo le neredno obiskovali. Vodstvu šole je delal velike preglavice tudi domači pouk, ki se je bil že pred tem ponekod ukoreninil. Starši so organizirali na lastno pest domačo šolo.

Kronist pravi takole: »Priletni strici, ki so prebirali »Novice« in »Drobtinice« in so znali morebiti tudi Slomskovo knjigo »Blaže in Nežica« skoraj na pamet, so zbirali vaše otroke v izbah in jih učili brati in pisati. Naučili so

jih toliko, da so hodili po nekaj mesecih z molitvenikom v cerkev in da so se znali podpisovati.

Izmed teh »učiteljev« zasluži posebno eden, da ga natančneje opišem. Ime mu je bilo Rutar Jakob, po domače so mu rekli Prteničev Jakob. Doma je bil iz Čiginja. Imel je pohabljene roke in noge. Hodil je težko, pisati pa niti ni mogel, ni, ker je imel sključene prste. Znal je živo pripovedovati in lepo učiti. Učil je po svoje. Pri pouku ni uporabljal abecednika. Enemu učencu je dajal molitvenik, drugemu koledar, tretjemu stoletno pratiko. Prav mu je prišla vsaka knjiga, da je imela le nov črkopis. Čeravno je učil vsakega posebej, je naučil vendar v kratkem času brati vse učenca. Ker jih je kratkočasil še s pripovedovanjem, so hodili radi k njemu v šolo. Tudi starši so ga bili veseli. Posebno priljubljen je bil v Doljah, nekaj nad 2 km od Tolmina oddaljeni vasi.

Po eni strani je ta originalni »učitelj« oviral šolski obisk, po drugi strani pa pospeševal. Doljane je n. pr. od redne šole odvrčal, Zalaščanom pa je bil prava dobrota. Šole ti graparji niso imeli, Tolmin jim je bil pa preoddaljen. Pohabljeni Jakob jim je za hrano in nekaj kraj-

Predlog Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije za spremembo

Uredbe o nazivih in plačah v prosvetno-znanstveni stroki

V glavnem se tičejo predlogi za spremembo naslednjih točk: člena 19. Uredbe, zadnjih plačilnih razredov, začetne plače.

Uredba ima v svojem 19. členu izredno trdo določbo, ki je v drugih strokah ni. Nastane vprašanje, čemu je ravno pri prosvetnih delavcih potreben 19. člen. Če je treba zaradi značaja prosvetne službe ostrejših kriterijev, bi se moralo dati prosvetnim delavcem, ki se pri svojem delu izkažejo, tudi posebno priznanje. Tega pa Uredba ne predvideva, nasprotno: medtem ko morejo n. pr. stroke, za katere je potrebna fakultetna izobrazba, po redni poti doseči V. ali celo IV. razred, je to za profesorja na srednji šoli nemogoče, pa naj bo še tako usposobljen.

Toda v srednjih šolah deluje cela vrsta znanstvenih in poljudno-znanstvenih delavcev, katerih sposobnosti in uspeh se more meriti z delom tovaršev, ki so napredovali drug v višje razrede.

Člen 19 pa je tudi nedorečen, saj ni v njem prav nič precizirano, kakšnim pogojem mora prosvetni delavec ustrezati, da more preko zastojnega razreda. Navodilo o presoji uspešnosti delovanja prosvetnih delavcev je bilo izdano kot okrožnica, ki je bila prosvetnim delavcem neznana in so jo uporabljali pri ocenjevanju samo komisije. S tem so dane zelo velike možnosti za neenakomernost in nepravilnosti v okrajnem ali celo v republiškem merilu. Prosvetni delavci mnogokrat navajajo in neugodno komentirajo razlike med postopki v okrajih in republikah.

Zapostavljanje prosvetnih delavcev v primerjavi z uslužbenci drugih strok v zvezi s členom 19 se kaže najbolj pri upokojenih. Predpisi o prevedbi upokojenec se tolmajo tako, da morajo biti že upokojeni prosvetni delavci prevečeni le do zastojnega razreda. Tako pridejo upokojeni učitelji v X. pokojninski razred, predmetni učitelji v IX. in profesorji v VIII. pokojninski plačilni razred. Tudi iz tega razloga menimo, da je treba člen 19 odpraviti.

Za prosvetnega delavca s fakulteto, ki doseže primerno kvaliteto, mora biti na srednji šoli dosegljiv V. plačilni razred, ker je dosegljiv tudi za druge fakultetno usposobljene n. pr.: v veterinarski stroki je v Sloveniji od 101 veterinarjev 12 v V. razredu; v sodni stroki od 116 okrajnih sodnikov 38 v V. razredu in 11 v IV. razredu; v zdravstveni stroki je od 449 zdravnikov 56 v V. plačilnem razredu. (Okrajni ljudski odbori se marsikje v državi sploh ne ravna več po Uredbi o zdravstveni stroki, saj razpisujejo konkurse za zdravnike z višino plače, ki daleč presega plačo v V. ali IV. razredu.)

Prav tako utemeljeno zahtevamo, da morajo najbolj kvalitetni profesorji srednjih šol (ravnatelji populnih gimnazij, inšpektorji srednjih šol, pisci učbenikov, znanstveni delavci, zaslužni pedagogi) napredovati v IV. razred, najkvalitetnejši predmetni učitelji pa v V. razred.

Urediti je treba periodične poviške starejših prosvetnih delavcev, ki so dosegli svojo najvišjo skupino. Profesorji na višjih pedagoških šolah morejo doseči IV. razred, vendar niso zanje predvideni periodični poviški. V Uredbi o zdravstvenih delavcih pa so za zdravniške specialiste, ki prav tako dosežejo IV. razred, predvideni trije periodični poviški. Smatramo, da je za profesorje višjih šol prav tako treba predvideti tri periodične poviške.

(Nadaljevanje z 2. strani)

Prvi sestanek jugoslovanskih psihologov je pokazal, da je jugoslovanska psihologija v splošnem še v razdobju začetnega ustvarjalnega vrenja. Psihološko delovno področje se je po vojni pri nas očitno znatno razširilo, vrste mladih psiholoških delavcev so se opazno povečale in vse to je vzrok, da so v našem znanstvenem psihološkem delu še metodološke pomanjkljivosti. Je pa začetek zelo razveseljiv in daje upati, da se bo psihologija pri nas polagoma le družbeno uveljavila ter dobila tisto mesto, ki ga v nekaterih državah že ima (n. pr. v Ameriki).

Slovensko psihološko delo je bilo zastopano zaenkrat še dokaj skromno, kar je spričlo pomanjkanja tradicije razumljivo, čeprav bi bilo želeli, da bi ljubljanski psihološki inštitut čimprej stopil na pot trdživega in tudi uspešnega dela, ki je značilno za zagrebški ali beograjski psihološki krog. Ni dvoma, da se mora naš inštitut boriti še z velikimi težavami, toda pod izkušenim vodstvom in smotno izbrano sredstev, ki jih ima na razpolago, bo gotovo v kratkem pokazal svojo upravičenost in potenco.

D. L. Žlebnik

cerjev naučil otroke brati. Samo enkrat (leta 1882) je prejel od okrajnega šolskega sklada 20 goldinarjev nagrade in to na priporočilo okrajnega šolskega nadzornika.

Tako govori kronika tolminske šole.

Samoraslih učiteljev, ki so kakor naš čiginec poučevali po vaseh otroci, je bilo v tisti dobi mnogo. Morda živi še danes tu in tam kakšen starček, ki je hodil k njim v šolo. Mnogo spominov nanje so ohranili naši pisatelji v svojih spisih.

Niso so še izgubili ter zabrisali sledovi prve samorasle šole, že so med Slovenci v Italiji posebne zgodovinske prilike priklicale v življenje novo tako šolo. Ko je fašizem zatrl slovensko šolo in so vaše šole postale najnevarnejše potujočevalnice naše mladine, se je pouk pisanja in čitanja ter pouk materinskega prenesel v domačo izbo. Očete in matere, sestre in bratje so postali učitelji. Ta doba nam je blizu, zato je nanjo spomin svež. Učitelji in učenci druge samorasle slovenske šole še živijo.

Prav zato bomo morali pohiteti z zbiranjem gradiva za zgodovino tega svojevrstnega izobraževanja, dokler imamo še njegove žive priče.

Profesorjem višjih pedagoških šol, ki jim preneha služba na šoli zaradi ukinitve predmetnih skupin (n. pr. rusine), naj ostane plačilni razred, tudi če se povrnejo na srednjo šolo (analogno kot pri okrožnih sodnikih, ki preidejo na okraje).

Začetne plače prosvetnih delavcev so preizkušnje. Ni mogoče zagovarjati dejstva, da imata mlada snazilka in mlada

Približajmo se staršem!

Po zgledu Maribora, ki je po svoji pedagoški tradiciji iz časa med obema vojnama zopet prvi po osvojitvi organiziral pedagoško-vzgojni tečaj za starše, je lani in letos več krajev v Sloveniji organiziralo podobne tečaje. Ustanovila in vodila so jih po večini Društva prijateljev mladine. Med najpomembnejše take tečaje moramo gotovo šteti tečaj v Ljubljani. Letošnji je bil že drugi, organizirala in vodila pa ga je Centralna ljudska univerza ob sodelovanju Pedagoškega društva LRS. O ljubljanskem tečaju bi spregovorili nekaj misli. To zato, ker je tečaj v resnici izpolnil nalogo, ki si jo je postavil, ali bolje, katero so mu postavile potrebe in ljudje, ki so v Ljubljani močno zainteresirani in razgibani ob vprašanju vzgoje mladega rodu. Pa tudi zaradi tega, ker je Ljubljana v tem primeru izvršila svojo dolžnost, da je pomagala in še pomaga tudi krajem v svoji bližini in daljni okolici. Da je vodja in organizator tečaja v Ljubljani Centralna ljudska univerza in ne Društvo prijateljev mladine ali Pedagoško društvo (katero v mestnem merilu še nimamo), nazadnje ni važno, kaže le razumevanje za potrebe in važnost ter pravilno vrednotenje tečaja, ki je namenjen vzgoji naših staršev. Pomembno za nas prosvetne delavce je pa dejstvo, da taki tečaji močno podpirajo naša vzgojna prizadevanja, naše pedagoško poslanstvo, zato je tudi razumljivo, da mnogi pri tem sodelujejo.

Tečaj je trajal nekako tri mesece — od novembra lani, do letošnjega februarja. Prireditelji so se potrudili, da bi po željah, ki so jih starši izrekli po prvem tečaju, pripravili vsebinsko čimbolj pestra in kvalitetna predavanja. Tako se problematika ni mogla omejiti samo na pedagoško-vzgojna vprašanja, temveč je zajela tudi zdravstveno-vzgojna vprašanja. V celoti je tečaj obsegal 10 predavanj in to:

1. Dekleva - Modic Marica: O moralni vzgoji.
2. Bertoneel Januš: Kako ugotovljamo sposobnost otrok za razne poklice.
3. Dr. Milčinski Lev: Nekaj načel iz duševne higijene.
4. Dr. Schmidt Vlado: Problemi vzgoje predpubertetnika.
5. Zdešar Henrik: Kako naj družba sodeluje pri vzgoji mladine.
6. Dr. Mis Franta: Kaj morajo starši vedeti o spolni vzgoji otrok.
7. Silih Gustav: Najpogostejše otroške napake in boj proti njim.
8. Dr. Zlebnik Leon: Naš otrok med 7. in 14. letom starosti.
9. Pavčič Marjan: Vzgoja problematičnih otrok.
10. Cvetko Vladimir: Pravilna vzgoja v družini — važen element pri vzgoji otrok.

Tečaj je na sami Centralni ljudski univerzi v središču mesta sicer zaključen, v resnici pa še teče. Saj se je razširil po vsem mestu in daleč izven njega — dokaz, da je bila izbira predavanj posrečena in dovolj privlačna. Tako so svoje tečaje organizirala številna društva prijateljev mladine v samem mestu in v predmestjih: v Sentvidu, Zgornji Šiški, Mostah, na Viču, Vrhovcih, Prulah in za Bežigradom, izven Ljubljane pa v Trzinu, Kranju, Radovljici, Koroski Beli in na Jesenicah. V vse te tečaje je pošiljala in še pošilja Centralna ljudska univerza svoje predavatelje. Kakšna so

suplentka skoraj isto plačo, ko je vendar ogromna razlika v strokovnosti ene in druge službe.

Glede na to menimo, da bi moral začetni profesor srednje šole s XIII. plačilnim razredom, predmetni učitelj pa z XII. plačilnim razredom (brez 3/4 obdobja). To je potrebno, ker sicer ni nikake spodbude za doseg višje kvalifikacije, saj je po dosedanjih določbah predmetni učitelj precej na slabšem kot učitelj iste starosti, profesor pa na slabšem kot predmetni učitelj in prav znatno na slabšem kot učitelj iste starosti.

Pri prevedbi naj bi se upoštevala tudi vsa leta službe, ki jih je odslužil prosvetni delavec v kaki drugi stroki.

K členu 25 Uredbe pripominjamo, da je treba dokončno določiti položaj in predvideti funkcije razrednika.

zapažanja, želje in misli predavateljev, staršev in pedagoških delavcev, posebno pa še izkustva in naloge, ki nas čakajo v naslednji sezoni?

Obisk v tečajih je bil zelo različen. Ne bi mogli reči, da se je v celoti ravnal po vrednosti in aktualnosti predavanja, čeprav je tudi to dvojje bilo zanj merilo. Razumljivo je, da igra veliko vlogo pri obisku tudi ime, osebno poznanstvo predavatelja, zelo močno pa tudi rednost v času oz. dnevu in prostoru, kjer se predavanja vršijo. Tako je bilo n. pr. eno najbolj privlačnih predavanj v središču mesta predavanje o spolni vzgoji, to je vprašanje, ki starše in pedagoške posebno zanima, ker je še vedno odprto in nedodelano. Privabilo pa je tudi veliko mladine, ki se pripravljala za vzgojiteljski poklic. Sicer pa se je gibal obisk med 30 in 400 obiskovalci. V tečajih, ki so jih prirejala Društva prijateljev mladine, je bil obisk zelo odvisen od tega, v koliko so se predavanja vršila redno, t. j. na isti dan v tednu in v koliko je izvršila šola propagando med starši oz. dijaki. Tako je n. pr. v času šolskega odmora v januarju tečaj tako rekoč obstal do zopetnega pričetka pouka.

Z večino predavanj so bili starši in vzgojitelji zelo zadovoljni. Diskusija pa po predavanjih vendar ni bila tako razgibana, da bi ustrezala zanimanju in učinku predavanj na poslušalce. Tudi je bila zelo različna na raznih tečajih, tako da predavatelj oziroma opazovalec lahko zelo dobro ugotovi, kaj in koliko se je starši že delalo, zlasti na rodiljskih sestankih, po njih pa presodi tudi vrednost samih rodiljskih sestankov. V tem pogledu smo kljub velikemu izboljšanju še vedno na začetku poti, kar nam nakazuje važnost in potrebo po nadaljnjem, skrbnem delu. Morda nam prav ta ugotovitev najbolj prepričljivo nakazuje nalogo, da bomo morali delati bolj sistematično in dosledno.

Razen tega bomo morali tudi paziti, da bodo predavanja staršem dovolj blizu, to se pravi, da bo predavatelj moral zelo skrbno iskati in spoznati nivo poslušalcev, katerim predava in se potruditi, da bo ta nivo postopoma dvigal ter širil obzorje in spoznanja poslušalcev. Pri razgovoru z nekaterimi pedagogi in predavatelji je bila izražena tudi misel, da bi moral predavatelj go-

PROSVETNIM DELAVCEM SO TOČNI PODATKI POPISA PREBIVALSTVA NUJNO POTREBNI

Korist, ki jo bomo imeli prosvetni delavci od letošnjega popisa prebivalstva, je dvojna.

Dobili bomo popoln številčni pregled o vseh vzgojnih in kulturnih delavcih, ki delujejo v domovini. Iz podatkov o poklicih, ki bodo zelo natančni, in iz podatkov o gospodarski panogi, si bomo mogli ustvariti podrobno sliko o svoji družbeni skupini. Tabele bodo pokazale n. pr. skupno število učiteljev, njihovih krajevno razmestitev, spol, gospodarsko panogo, kjer delujejo, starost, šolsko izobrazbo ter vrsto socialnih znakov: stan, število otrok (za ženske), narodnost, postranski poklic itd.

Druga korist, ki jo bo nudil po-

voriti prosto, ker tako doseže boljše kontakt s starši. To gotovo velja za poslušalce, ki so še v začetni fazi neke stalne publike v ljudski univerzi. Toda poslušalcem mora predavatelj posredovati tudi svoje misli čimbolj preprosto in prepričljivo, vendar pa pri tem ne sme trpeti kvaliteta. Zato je seveda vprašanje prostega eno ali dveurnega predavanja zelo problematično, ker nudi veliko možnosti za premalo kvalitetno vsebino, kar pa prav take »preproste« poslušalce v kratkem času prej odbije kakor pridobi.

Skoraj vsi tečaji so pokazali, da je število obiskovalcev precej visoko pri prvih predavanjih, potem pa začne padati. To nakazuje prirediteljem, da bo potrebno organizirati v teku leta raje dva ali tri tečaje, od katerih pa bi imel vsak samo 4 do 5 skrbno izbranih predavanj, katera bi morda tudi tvorila neko zaključno celoto. Zanimivo bi bilo tudi vedeti, koliko obiskovalcev se je udeleževalo vseh ali večine predavanj. Prav tako bi bilo koristno, če bi ob zaključku tečaja pripravili dobro pripravljene razgovore z obiskovalci, ankete in podobno. Vse to bi nam bilo merilo pri ugotovitvi stopnje, do katere smo razvili zanimanje naših staršev za vzgojo mladine ter njihovo usposobljenost za njihovo redno in načrtno pomoč pri našem skupnem delu. Seveda pa bi taka ugotovitev bila tudi osnova za naše nadaljnje delo na tem področju.

To pa bi morali biti predvsem v tem, da postopoma, toda dosledno prehajamo na obliko redne, načrtno usmerjene in sistematsko zgrajene šole za starše. Na tako obliko in način dela bi morali priti predvsem pri vzgoji bodočih mater in očetov. Posebej bi poudarili, da tudi očetov, ker zelo radi pozabljamo, da ni važna in, potrebna vzgoja samo ženamateram, temveč prav tako tudi očetom, ki s svojo premalo vzgojenostjo in nepripravljenostjo za družinsko življenje pogosto rušijo pozitivno vzgojno vplivanje šole, pa tudi matere.

Pri razgovoru z ljubljanskimi pedagogi so bili omenjeni nekateri dobri predlogi:

1. da organiziramo tečaje za mlade matere in očete,
2. da Centralna ljudska univerza organizira predavanja za mladino,
3. da organiziramo seminar za prodajalce igrar in mladinske literature, ker danes vsi ugotavljamo, da prodajalci igrar in mladinske literature nikakor ne morejo biti usposobljeni za svoje delo samo tako, kakor so usposobljeni n. pr. prodajalci soli in moke ali čevljev in platna.

Tečaj za starše v Ljubljani je vsekakor opravil veliko nalogo. Pedagoški delavci lahko ob njegovem zaključku ugotovimo razveseljivo dejstvo, da nas v našem prizadevanju že krepko podpirajo, včasih pa delajo brez naše dovoljne podpore ljudje — kateri čutijo, da imajo kot člani socialistične ljudske skupnosti tudi na področju vzgoje mladine važne in odgovorne dolžnosti.

V. C.

teljev morajo biti zato nedvoumni, na primer:

- 4 razredi osnovne šole,
- 4 razredi gimnazije,
- 4 razredi štiriletnega učiteljskega z maturo.

Učitelj, ki je končal samo 3 razrede, bo pa napisal: 3 razredi štiriletnega učiteljskega, ker bi sicer sklepali, da je dokončal učiteljske ta-krat, ko je trajal pouk tri leta.

Professor bo napisal n. pr.: 4 razredi osnovne šole, 8 razredov gimnazije, filozofska fakulteta z diplomom — slavistična skupina.

Dijaki bodo navedli prav tako kot vsi drugi šolo, ki so jo dovršili, n. pr. drugošolec:

- 4 razredi osnovne šole,
- 1 razred gimnazije.

To, da hodijo še v šolo, bo vidno iz poklica, kjer bodo napisali: dijak.

Vse te natančne odredbe so potrebne zaradi tega, ker so pokazale izkušnje iz preteklega popisa, da ljudje navajajo šolo izobrazbo zelo površno in podatki niso primerni za podrobno obdelavo. Prav podatki o izobrazbi pa so tisti, ki so zelo pogosto potrebni prosvetnim delavcem.

Za informacijo navajamo nekaj števk o šolski izobrazbi prebivalstva LRS, kakor jih je dal popis iz leta 1948. Pri tem moramo opozoriti, da so bili razvrščeni pod ustrezno izobrazbo tisti, ki so šolo dovršili, nadalje tisti, ki so vanjo hodili pa je niso končali in tisti, ki so jo še obiskovali. Le med osebami z visokošolsko izobrazbo so šteti samo oni, ki so jo dokončali in imajo diplomu. To je pomanjkljivost, ki jo moramo preprečiti pri sedanjem popisu. Podatki veljajo za več kot 10 let stare prebivalce.

Izobrazba	Število	%
Brez šol. izobrazbe	36 989	3,3
Osnovna šola	941 607	83,3
Nižja srednja šola	104 478	9,2
Višja srednja šola	40 201	3,5
Visoka šola	7 445	0,7

Skupaj 1 130 720 100,0

★ V. B.

Informacije UNESCO

Od 29. julija do 9. julija bo v Bruslju mednarodna konferenca o vlogi glasbe v splošni vzgoji.

Glasba ne uživa na vseh šolah po svetu potrebne pozornosti, čeprav se krepijo napor, da bi mladina vzljubila in razumela to umetnost, ki je tako važna pri vzgoji okusa in osebnosti. Treba je tudi ustvariti tesno mednarodno sodelovanje med učitelji glasbe in glasbeniki.

Bruselsko srečanje hoče podrobno proučiti in organizirati tako mednarodno sodelovanje. Udeleženci bodo tudi proučili možnosti izobraževanja učiteljev po radiu, s televizijo, filmom in z gramofonskimi ploščami. Na konferenci bodo tudi ustvarili mednarodno družbo za glasbeno vzgojo.

Unesco in Mednarodni urad za vzgojo organizirata mednarodno konferenco, ki bo v Zenevi od 6. do 15. julija. Na dnevnem redu so tri vprašanja:

1. izobrazba osnovnošolskih učiteljev;
2. položaj osnovnošolskih učiteljev in
3. pretres odnosov med prosvetnimi ministrstvi in šolskim delom v letu 1952/53.

Konferenca ima meddržavni značaj in so se na njej lanske leto zbrali delegati iz 49 držav.

V Parizu se je zbrala konec februarja posvetovalna skupščina mednarodnih organizacij mladine. Delegati so letos razpravljali o ustanovitvi in delovanju klubov za mednarodne odnose med mladino. Govorili so o pomoči pri izobraževanju zaostalih krajev in o načinu, kako bi vključili mlade delavce v mednarodno življenje.

pedagoškega ali mladinskega tiska. Obsojbe in preganjanja slovenskega življa v Primorju sta registrirala najtočnejše primorska emigrantska lista »Primorski glas« in »Istra«.

Obe navedeni obdobji, v katerih je naš delovni človek vzel v roke abecednik ali drugo knjigo, da bi učil svojega otroka čitati in pisati, se ne moreta meriti s tretjim spontan in viharim vznikom slovenskega šolstva, t. j. s partizanskim šolstvom. Kjer koli se je na Slovenskem pojavil partizan, tam se je odprla slovenska partizanska šola. Spominjam se, da sem bral, kako je tuje novinarje in opazovalce našega narodnoosvobodilnega gibanja najbolj presenečala baš kulturna, šolska in publicistična dejavnost partizanstva. Presenečala jih je samorastlost partizanske kulture in šolstva.

Če govorimo o samoraslosti partizanskega šolstva, mislimo na spontanost in silovitost njegovega porajanja ter na sodelovanje širokih množic pri tem pokretu. Tako po svoji vsebini, razmahu, načrtnosti in po političnem pomenu je partizansko šolstvo nekaj tako velikega in edinstvenega v zgodovini našega naroda kakor tudi v zgodovini drugih narodov, da ga ni mogoče pri-

merjati s prvimi skromnimi začetki našega nenačrtnega samoraslega šolstva v 19. stoletju, niti ne z domačim poukom pisanja in čitanja v dobi italijanskega fašističnega šolstva na Primorskem.

O partizanskem šolstvu so že mnogi pisali, vendar lahko rečemo, da niso vidni še temelji, na katerih bo stala celotna zgradba zgodovine tega pokreta. Potrebno bo narediti vse, kar se narediti da in mora. Ne mislim samo na zbiranje šolskega, mladinskega in pedagoškega tiska, didaktičnega materiala, arhivov, kronik, statističnih in organizacijskih podatkov, marveč tudi na izčrpne pregledne in na zgovorne slike tega našega revolucionarno-kulturnega vzpona. Razprave in študije bodo morali oživljati spomini učiteljev in učencev partizanske šole. Potrebno bo vse to zaradi mlajših in poznejših rodov, pa zaradi drugih narodov, ki nas ne poznajo dovolj. Končno bo potrebno vse to tudi zaradi naših grabežljivih sosedov in njih potomcev, da bodo spoznali, da se Slovenci nismo dali, se ne damo in ne bomo dali nikoli niti politično niti kulturno zasužnjevat, ker smo vse težke zgodovinske preizkušnje in poizkuse zasužnjevanja že prestali.

A. Š.

O MATEMATIČNO-FIZIKALNIH REVIJAH ZA DVIG POUKA NA SREDNJIH ŠOLAH

Na prvem kongresu matematikov in fizikov FLRJ leta 1949, katerega so se udeležili tudi mnogi srednješolski profesorji iz Slovenije, je bilo sklenjeno, naj se za izboljšanje pouka matematike in fizike na srednjih šolah ustanovi dve reviji zveznega značaja. Ena za dijake, ki naj bi jim z lažjeumljivimi članki poglobljala in razširila znanje iz matematičnih ved, z razpisom tekmovalni v reševanju raznih nalog in problemov pa jim vzbujala veselje nad samostojnimi izsledki in jih sploh usposabljal za samostojno obravnavanje matematično-fizikalnega gradiva. — Druga revija naj bi bila namenjena profesorjem matematike in fizike na srednjih šolah, dajala naj bi razgled med najnovejšim razvojem obeh ved, predvsem pa naj bi vsebovala tako potrebne članke s področja metodike matematičnega in fizikalnega pouka.

Oba sklepa sta danes ostvarjena, kar seveda ni šlo brez težav. Važno pa je, da obe reviji imamo in da ne ostanemo do njih nezainteresirani. Izdajanje revije za dijake je prevzelo Društvo matematikov in fizikov LR Hrvatske v Zagrebu, ki si močno prizadeva za njeno redno izhajanje in za to, da bi v celoti dosegla svoj namen. Napori niso ostali brez uspeha. »Matematično-fizički list za učence srednjih šol« — tako se časopis imenuje — izhaja že tretje leto in ima v celoti državni priskrbniški sistem. Razen v srbskem in hrvaškem jeziku prinaša list tudi prispevke v slovenskem in makedonskem jeziku, v kakršnem je pač napisan rokopis.

Zal je bilo na IV. plenumu Društva matematikov in fizikov FLRJ, ki je bil letos februarja v Skopju, ugotovljeno, da je glede na število višjih gimnazij in srednjih strokovnih šol v Sloveniji vse premalo naročnikov iz Slovenije. Na vseh srednjih in strokovnih šolah v Sloveniji je namreč naročeno na »Matematično-fizički list« le 129 dijakov. Ne bo odveč, če navedemo podatke, od kod so ti naročniki. Gimnazija v Trbovljah je prijavila letos 42 naročnikov, za kar gotovo zasluži priznanje; I. gimnazija v Ljubljani 27, VII. gimnazija v Ljubljani 19, gimnazija v Murski Soboti 13, gimnazija v Ravnah 10, klasična gimnazija v Ljubljani in gimnazija v Kamniku po 7, STS v Ljubljani in VI. gimnazija v Ljubljani po 2 naročnika in konec! Kje so še druge lokalne gimnazije v Ljubljani, v Mariboru in drugod? Mislim, da ni preveč reče, če trdim, da bi na vsaki višji gimnaziji in vsaki srednji strokovni šoli lahko brez posebnega truda našli vsaj 10 dijakov, ki bi jih »Matematično-fizički list« zanimal, saj je z dobrim delom svojega gradiva razumljiv že šestdesletom in tudi ni predrag, stane namreč letno 150 dinarjev.

Profesorji si bodo samo olajšali delo v šoli, če bodo vzbudili v vsakem razredu vsaj nekaj boljšim dijakom veselje do matematične literature. Sodim, da bo prvi korak v tej smeri storjen, če se bodo naročili na srednješolski strokovni list in po možnosti v njem tudi sodelovali. Zavedati se moramo, da je ena od najvažnih nalog vzgojiteljev tudi ta, da vzbudimo pri mladini zanimanje za knjigo, za časopis in sploh za izvenšolsko izobraževanje in vzgojno gradivo. Prepričan sem, da bi na področju Slovenije lahko še precej povečali število naročnikov tega koristnega časopisa, če bi profesorji matematike in fizike obrazložili dijakom njegov pomen in jim list nasvetovali, mesto da ostanejo na stvari nezainteresirani ali pa se celo postavijo na stališče, ki odvrača ozko partikularistično gledanje, češ saj je dovolj, če so naši dijaki naročeni na slovenske časopise.

Nazadnje naj še omenim, da ima »Matematično-fizički list« tudi važno neposredno vlogo za vzgajanje novih strokovnih kadrov. Profesorji beograjske in zagrebške prirodoslovno-matematične fakultete so že sedaj ugotovili, da se nahajajo med najboljšimi študenti fakultet prav

imena bivših srednješolcev, ki so se dobro izkazali kot reševalci raznih nalog in problemov v srednješolskem listu. Zavoljo vsega tega bi bilo prav, če bi šteli profesorji matematike in fizike za svojo strokovno dolžnost, da podpro napore Društva matematikov in fizikov za izdajanje srednješolskega lista tako potrebnega za vzgojo mladih matematikov in fizikov. List se lahko naroči na naslov: Zagreb, Illica 16/III.

Drugi časopis zveznega značaja je »Nastava matematike in fizike«, ki je začel pred kratkim izhajati v Beogradu pod skrbstvom Društva matematikov in fizikov LR Srbije. Zaradi slabe obveščenosti o iz-

KAJ JE Z OGLEDNIMI ŠOLAMI?

V »Prosvetnem delavcu« je svoj časov. E. Vranc povzel problematiko v oglednih šolah, ki jo je načel v »Savremeni školi« tov. prof. Silih. Pozneje nisem o tej temi ničesar več zasledil ne v »Prosvetnem delavcu« ne v »Sodobni pedagogiki«. Tudi mi ni znano, ali so se oglednih šol oprijeli v drugih republikah. Bilo bi škoda, ako bi tako koristne zamisli ne ostvarili že v doglednem času.

Tov. profesor Silih priporoča, da se pri nas ustanove »Ogledne šole«. Ta sugestija je vsega upoštevanja vredna, ker raste naše delo predvsem od dobrih vzgledih. Gre za način, kako naj se te ogledne šole ustanovijo. Dekretirati jih verjetno ne bomo mogli. Dobro bi bilo, da bi vsak naš okraj imel dve, tri ogledne osnovne šole. Vprašanje oglednih nižjih gimnazij bi bilo treba obravnavati posebej.

Ogledne šole bi mogli priklicati v življenje preprosto na ta način, da bi uvedli častni naziv »Ogledna šola«. Ta naziv bi dobila šola, ki bi izpolnila vse pogoje zanj. Pogoji bi morali biti takšni, da bi jih lahko dosegla tudi naše organizirane šole. Vsebovati bi morala vsekar šolsko gospodarstvo, opravljanje administrativnih poslov na šoli, delo učiteljev v razredih in vodenje njihovih uradnih knjig, učni in vzgojni uspeh šole, sodelovanje učiteljskega v šolskem kolektivu in vrednost upraviteljevega šolskega vodstva, delovanje šolskih organizacij — predvsem pionirske organizacije, stik šole z ljudstvom in vpliv šole na kulturno in prosvetno stanje ljudstva v šolskem okolju.

Ta naziv bi po določenem dobil ugasnil in bi si ga morala šola s svojim delom znova priboriti. Naziv »Ogledna šola« bi podeljeval Svet za prosveto in kulturo okraja. Pri podeljevanju tega naziva bi morali upoštevati mnenje šolskega inšpektorja, mnenje učiteljskega društva in mnenje ljudstva iz okolja šole.

Podelitev naziva bi bilo treba sporočiti vsem šolam v okraju in v vsakem primeru podpreti, zakaj se podeljuje. Tudi posameznim učiteljem bi mogli po istem načelu podeljevati naziv »učitelja-mojstra«. Podelitev tega naziva ne bi bila odvisna od števila učiteljevih službenih let, temveč od kakovosti njegovega dela. Ako bi si učitelj ta naziv nekajkrat povrsti pridobil, bi mu trajno ostal. Za to bi bilo treba izdelati poseben pravilnik. S tem bi dobili naši najboljši učitelji za svoje nesebično delo primerno priznanje, drugim bi bil pa ta naziv vzpodbuda k še vztrajnejšemu delu.

TELEVIZIJA: ZA IN PROTI

Televizija se je po svetu izredno hitro razširila. »Courrier«, mesečna publikacija Unesca prinaša v svoji marčni številki o tem presenetljive številke. V Združenih državah imajo že 20 milijonov sprejemnikov, 1 700 000 v Vel. Britaniji, 160 000 v Kanadi, 60 000 v Franciji itd. S tem v zvezi objavlja Courier vrsto člankov, ki obravnavajo dobre in slabe strani televizije.

Charles Siepmann, profesor univerze v New Yorku, ki je dobil od Unesca nalogo, da prouči vprašanje televizije v zvezi z njenim vplivom na vzgojo v ZDA, poroča, da so v tem zelo različna mnenja in dostavljajo, da je televizija dvorezen nož.

Kaj so anketiranci vse ugotovili?

»Že vidim čase, ko ljudje zaradi televizije ne bodo znali niti brati niti pisati.«

»Televizija pomeni resno nevarnost za otroke.«

»Televizija ne more škodovati otrokom, če jih starši nadzorujejo.«

»Televizija (v šoli) še bolj pogloblja jarek med učiteljem in učencem... je pravcata katastrofa.«

»Televizija koristi le, če izpolnjuje to-le dvojno nalogo: da služi učitelju kot novo izrazno sredstvo in da odpre otroku nova okna v zunanji svet.«

»Televizija je ena velikih tribun javnega mnenja in zanesljiva podpora ljudske samovlade.«

V Vel. Britaniji in v ZDA so podrobno preiskali vpliv televizije na otroke. V obeh deželah so ugotovili, da zaradi nje otroci manj berejo, manj poslušajo radio in da hodijo kasneje spat. Pred televizijskim platnom prečepijo skoraj toliko časa kot v šoli. Dognali pa so, da na splošno televizijski programi ne škodujejo šolskemu delu.

Najbolj očitajo televizijskim programom v ZDA, da posvečajo toliko prostora zločinom. V oddajah, ki so bile namenjene otrokom, so n. pr. v enem samem tednu našli 295 zločinov, od tega 93 umorov, 78 streljanj, 9 ugrabitev, 9 oboroženih ropov, 44 bitk z mitraljezi, 2 umora z nožem, 33 pretepotov s pendreki, 2 bičanj in 2 zastrupitvi.

To so brez dvoma senčne strani televizije. Z druge strani pa so lahko ugotovili, da televizija zelo koristno služi pouku in vzgoji.

idu je našel tudi ta list v Sloveniji le malo naročnikov. Ker je časopis strokovno-metodskega karaktera, bi morale biti naročene nanj vse višje in nižje gimnazije in vse strokovne šole, saj poznamo prav za te predmete le malo metodskih pripomočkov. Še posebej velja naglasiti, da bo posvečala »Nastava matematike in fizike« vsaj eno tretjino prostora gradivu, ki obravnava pouk matematike in fizike v nižjih gimnazijah. Naročnina na časopis stane 200 dinarjev letno. List se lahko naroči na naslov: Izdavaško podjetje »Znanje«, Beograd, Terazije 12.

Uredništvi obeh časopisov prosita profesorje in učitelje matematike in fizike na področju Slovenije za prispevke kot tudi za kritične pripombe in nasvete, kako bi se dala še izboljšati vsebina.

Ludvik Gabrovšek

Podmladek RK

To je organizacija naših učencev, ki zasluži isto pozornost kot druge dejce in mladinske organizacije. Nujno je, da se velika vzgojna vrednost, ki jo dajejo načela Rdečega križa, stalno pojavljajo v našem pedagoškem delu.

Vzemimo samo pripravljenost pomagati sočloveku v nesreči. To je ena prvih etičnih vrednot, ki jo mora šola nenehno vcepljati mladim državljanom socialistične družbe. Kaj vse se stika v tej vzgojni prvi? Spoštovanje do človeka, lepo vedenje, čuteče srce, vse tiste lastnosti, ki tako manjkajo naši mladini. In če ne bo šola zasledovala teh vzgojnih ciljev, kdo jih pač bo?

Pomen zdravstva, ki ga sprejemajo naši učenci še kot otroci s tečajji prve pomoči, je velike važnosti. Tukaj bi morali nenehno zastavljati vse sile, da bi prodira zavest zdravstva v zadnje kotičke mladih glav. Poudaril bi, kako velike praktične nujnosti je poznavanje osnovnih pravil obvezovanja pri telesnih poškodbah. Naj omenim še pokret za treznost, ki je neločljivo povezan s Podmladkom.

Dotaknil bi se še mednarodnih stikov, ki jih vrši Podmladek. Z izmenjavo pisem, risb in tudi ročnih del se močno afirmira naša socialistična država. Med našimi učenci pa se vzbujajo internacionalna zavest, ki jo kot graditelji socializma, kot borci za mir moramo čim bolj gojiti.

Vse preveč se na šolah z organizacijo RK in s tem Podmladkom postopa kot z odvečnim društvom in samo pod silo razmer eden ali drugi od tovarštev prevzame poverjenost. Na konferencah se premalo razpravlja ali pa večinoma samo mimogrede o tej organizaciji. Spremljevalci se one vzgojne vrednote, ki jih vsebuje ta organizacija. Potrebno bi bilo, da se učiteljski in proforski kolektivi bolj živo poglobijo v vzgojne probleme Podmladka RK.

☆

ZIMSKI INTERNAT NA REMŠNIKU

Remšnik je majhna gorska vas na Kozjaku ob avstrijski meji. Šolski okoliš je precej obsežen in hribovit. Pot v šolo je za otroke v slabem vremenu in zimskem času zelo naporna, kar je doslej redno vsako zimo obutno vplivalo na slab šolski obisk.

Na pobudo šol. upr. tov. Censika Antona se je letošnjo zimo učiteljsko odločilo, da ustanovi v zimskih mesecih šolski internat za učence, ki so oddaljeni od šole.

Industrijska šola v Rušah je dala na razpolago 30 kompletov postelj. Starši so prispevali nekaj hrane, kmetijska druga Remšnik je najela kuharico ter dala na razpolago nekaj hrane kot n. pr. sladkor, sol itd. Lepo se je izkazala tudi organizacija AFŽ v Mariboru, ki je darovala za internat 30 000 dinarjev. Tako je uspelo, da smo ob prazniku Novoletne jelke imeli internat.

Nekateri starši so gledali splošno precej nezaupno; ko pa so uvideli, da se otroci v internatu dobro počutijo, so jih radi pustili, tako da je nazadnje bilo že kar temo. Večina otrok pa je ob razpustu želela, da bi še dalje ostali v internatu, kar je dokaz, da so se dobro počutili.

Kukovič Mirko

Za jubilejne obletnice, ki jih prirejate v Ljubljani, Vam po predhodnem naročilu pripravim skupne okusne obede po zmernih cenah v lepem prostornem salonu — poleti na vrtu:

Gostilsko podjetje »ČINKOLE«

na POLJANSKI CESTI 21. — Se priporoča za obisk!

Iz društvenega življenja

Belokranjski učitelji dobro delajo. Društvo učiteljev okraja Črnomelj je imelo 7. marca svoje zborovanje. V uvodnem predavanju — imel ga je prof. Terdan — o novomeškega učiteljskega — so obravnavali temo: O metodiki zgodovinskega pouka. Predavatelj je izredno koristno nakazal boleče točke pri zgodovinskem pouku, istočasno pa je dal napotke za boljše in uspešnejše delo v razredu. V razgovoru so se posebej obravnavali pouk zgodovine na nižje organizirani šolah.

V nadaljevanju zborovanja je društveni tajnik tov. Plut podal poročilo o šolskem in izvenšolskem delu učiteljskega v prvem polletju tega šolskega leta. Dovolj lepi uspehi v šoli in izredno plodovito delo izven šole je belokranjskim učiteljem res lahko v ponos. V tem času so naši prosvetni delavci vodili in aktivno sodelovali v 35 raznih tečajih, režirali celo vrsto dramskih prireditev, delali v Partizanu, vodili lepo število pionirskih krožkov, skratka, lahko trdimo, da se jih je velika večina dostojno vključila v življenje v svojih vaseh. Prav gotovo je zanimiva in hkrati razveseljava ugotovitev, da je bila letos izredno velika zainteresiranost za razne tečaje prav med kmečkim prebivalstvom. Zdi se mi, da bi tak obračun dela spadal tudi v dnevni tisk, kar bi prav gotovo dvignilo ugled naših prosvetnih delavcev in bi s tako legitimacijo laže prebrli marsikako težavo, katerih imajo dovolj.

O osebnih težavah niso razpravljali, kljub temu, da bi bilo prav ako bi celoten zbor razpravljali n. pr. o 19. členu ur. o prosv. zn. stroki, o prevedbah upokoencev, o težjih mestih itd. Pač pa je bilo dosti govora o šolskih proračunih. Ti so skopi in marsikje komaj omogočajo delo in življenje šol. V občini Semič je n. pr. šest šol, za vse njihove knjižnice je v proračunu 20 000, — dinarjev! Redne so tudi težave pri črpanju kreditov. Ponekod je prišlo v navado, da si občina »sposodi« denar iz šolskega dela proračuna (pr. Gradac 27 000, — za popravilo cest). Povedali so tudi, da ni prav in ne lepo, da njihov nadzornik že sedem let stanuje izven Črnomlja, ker stanovanja v Črnomlju ne dobi. Prav tako pravijo, da bi bil čas, da dobijo na okraj načelnika za prosveto. Že od začetka leta leži vse delo na ramenih inšpektorja.

Zborovanje je prav lepo uspelo. Novi odbor je kos svoji nalogi. Najti pa bo moral še pot in način, kako poglobiti notranje društveno življenje, ki bo dalo učiteljem — posebno mlajšim — trdno, medsebojno povezanost, ki ne bo malega pomena za delo in življenje. Prav zato je tudi potrebno, da naši belokranjski učitelji delo svojega pevkega zbora podprejo in se z njim skoraj predstavijo Beli krajini.

—op

IZ SEŽANE

V tem mesecu so se zbrali na konferenci vsi prosvetni delavci sežanskega okraja. Konferenci so prisostvovali tudi državni sekretar za prosveto in kulturo, tov. Kimovec Franc, republiški inšpektor tov. Mariva Sikst, zastopnik republiškega odbora društva učiteljev, tov. Trobiš Stefan in preds. OLO, tov. Petrinja Danilo.

Konferenca je prikazala stanje šolstva v okraju, analizirala je učne in vzgojne uspehe v prvem polletju in prinesla naslednje zaključke.

Ker je na enooddelčnih šolah, katerih je v okraju 78%, nemogoče doseči zadovoljive uspehe, bomo v novem šolskem letu pristopili k združevanju šol, kar bo z ozirom na terenske prilike tudi mogoče, saj so nekatere šole oddaljene le pol ure druga od druge. Nujno pa bo treba v zvezi s tem pridobiti starše in jim pravilno tolmačiti pomen združevanja enorazredne za razvoj šolstva kakor tudi za formiranje večjih centrov, ki bodo omogočili hitrejši gospodarsko politični razvoj.

Nadalje bo treba veliko storiti za izboljšanje materialnega stanja predvsem na osnov. šolah, pa tudi na nižjih gimnazijah. Šolam primanjkuje učil in knjig; v tem oziru stanja sploh ne moremo primerjati s stanjem v ostalih okrajih. Zato bo tudi republika morala v bodoče več prispevati, da čimprej dvignemo šolstvo iz revščine, ki jo je povzročil italijanski fašizem. V novem letu smo uspeli povečati šolske proračune za 3 milijone, razen tega smo dobili od republiške vlade za 10 milijonov za obnovo šol, s čemer bomo materialno stanje znatno izboljšali.

Med važnejšimi problemi, ki jih je konferenca nakazala, je tudi kadrovska. Se vedno manjka 14% prov. delavcev, tako je na mnogih oddelčnih šolah le en učitelj. Ako pomislimo, da je naše šolstvo v razvoju, da so razen tega naši učitelji še zelo mladi in da je le 10% kvalificiranih, da je njih povprečna starost 24 let, da ima le 6 učiteljev predvzgojno prakso, potem moramo začeti, da je pri nas problem, ki ga more rešiti edino republika, edino naše prosvetne delavce v drugih okrajih naše republike, ki bi s svojim delom na Primorskem prispevali k hitrejšemu razvoju šolstva pri nas.

Svet za prosveto je organiziral telesnozgodnji tečaj za učitelje. Vodil ga je preizkušeni telovadni učitelj tov. Perot Janko, ravn. nižje gimn. v Sežani. Tečaj je pokazal predvsem smotne, sobodne telesne vzgoje v naših šolah in v Partizanu in vili našim učiteljem poguma, da bodo izboljšali telesno vzgojo na naših šolah, odnosno jo postavili v isto vrsto z ostalimi predmeti. Ob koncu tečaja je Partizan Sežana prizadel uspešno telovadno akademijo v Dutovljah, ki je navdušila vneto občinstvo. Tečajniki so sklenili, da bodo 25. maja priredili sektorske telovadne nastope, zato so na vseh šolah pričeli obvezno vaditi pionirske vaje »Zima, zima bela«.

V preteklem tednu so predmetni učitelji nižjih gimnazij sežanskega okraja ustanovili svoje strokovne aktivne z namenom, da po njih ustvarijo večjo povezavo med nižnjimi gimnazijami v okraju in da bi ob pomoči strokovnih aktivov posamezni predmetni učitelji izboljšali svoj pouk.

Nižja gimn. Sežana je v ta namen organizirala nastope pri vseh glavnih predmetih v vseh razredih. Po uspehih hospitacijah so se sestali aktivni posameznih predmetnih skupin in se pogovorili o nastopih, odnosno sploh o problemih pouka posameznih predmetov na poednih nižjih gimnazijah.

Kolektiv nižje gimnazije Hrpelje je sklenil, da bo organiziral hospitacije na vseh osnovnih šolah svojega okoliša, razen tega pa bo omogočil hospitacije tudi učiteljem osnovnih šol na svoji gimnaziji. Na ta način organizirana povezava bo prav gotovo uspešna, zato bodo enako storili tudi ostali kolektivi. Mirno lahko pričakujemo, da bo bil ponekod neizpolnjen osnovni šol z nižnjimi gimnazijami zbilžalo prosvetne delavce obeh ustanov in omogočilo, da bi med obema nastal kakršen koli prepad ali nepravilni odnosi.

Ker je tudi na naših nižjih gimnazijah ocenjevanje zelo neenotno, so strokovni aktivni spregovorili tudi o tem važnem vzgojnem problemu. Nikakor ne moremo dopustiti, da bi ponekod ne odgovorno mlo ocenjevali, ali pa da bi z matematičnim seštevanjem fabricirali končne ocene. Tako metoda ocenjevanja je lahko do otroka zelo krivična, razen tega pa skoraj povsod sili dijakke h kampanjskemu učenju, k preračunljivosti in iskanju vseh možnosti, ki bi omogočile, da bi dijak čim lažje prišel do pozitivne ocene.

Prepričani smo, da bodo strokovni aktivni s svojim delom veliko prispevali k boljšemu, poglubenemu in uspešnejšemu delu na naših nižjih gimnazijah, zato pozdravljamo to iniciativo društva predmetnih učiteljev.

V okviru Tedna vzgoje so bila v sežanskem okraju predavanja na vseh šolah. Najbolje so uspela vsekakor v Tomaju in Dutovljah, ker so bila tri dni zaporedoma vsaki večer. Kako veliko je bilo zanimanje staršev, ki dokazal obisk, ki je bil vsak večer večji.

Izredni uspeh je v okviru Tedna vzgoje dosegla prireditev MKUD-a Srečo Kosovel iz Tomaja. Z vzgojno igro »Slepi smo bili«, Igra obravnava problem, kako lahko v posameznih primerih dom negativno vpliva na vzgojo otrok, posebno kadar si starši v vzgojnih ukrepih niso enotni. Na drugi strani prikazuje našo novo, socialistično šolo in njen prizadevanje za vzgojo zdrav rod, ki bo znal ceniti pridobitve naše NOB in ki bo zavestno pripravljen nadaljevati našo borbo za zgraditev socializma v naši domovini.

Na nižji gimnaziji v Tomaju dela neutrudno kakor mravlja prosvetna delavka Zadnek Narda. Ne le Tomaj, vsa okoliš, ves okraj občuti njeno delo v šoli, v knjižnici, v ljudski univerzi, na roditeljskih sestankih, v okrajnem svetu za prosveto, v ljudski oblasti, v pedagoških časopisih. S svojo veliko sposobnostjo, z vero v socializem in brezmejno poštenostjo, saj je tudi mati dveh otrok, polaga razvoj šolstva v sežanskem okraju temelje, zato je vredna, javnega priznanja.

M.

Tovariš urednik!

Spričo zastraševalnih informacij, ki so jih dajali poedinci, kako da je pri izpitih, sem napisal te vrstice, ki naj govore o stanju in vzbujajo, ki vlada pri diplomskih učiteljskih izpitih v Ljubljani.

K DIPLOMSKIM IZPITOM

V eni zadnjih številkih je Prosvetni delavec objavil statistični pregled prevledne komisije učiteljev in v komentarju izrazil zaskrbljenost nad velikim številom učiteljev tečajnikov, ki po večini še nimajo diplomskega izpita. Le-ta je tudi največje »strašilo« za mnoge tovarše tečajnike in se zaradi netovarskih informacij o izpitih marsikdo ne pripravi in z njim odloži. Zato je potrebno, da izven o izpitih širši krog tovaršev tečajnikov.

Pred kratkim sem bil priča takim izpitom, ki so potekali v najlepšem redu, razen pri nekaterih strahopetcih, ki so od izpitov pobegnili, čim so dobili v nekem predmetu negativno oceno. To je napakno, ker so se s tem odpovedali preizkušnji, ki bi je z malo dobre volje lahko prestali.

Se vem, če je potrebno poudarjati, da je med vsemi najvažnejšimi pedagoška skupina predmetov. Mislim, da je tu tudi snov najobsežnejša. Pisati je treba tudi pedagoško nalogo. Psihologija marsikoga vara, zato je priporočljivo, da psihološko gradivo temeljito ponavljate. Pri slovenskem jeziku se opaža, da je »naletje« slovnica. Morda je to le videz, resnica pa je, da nekateri slovnico zelo dobro odgovarjajo, to so predvsem tisti, ki se seje učili in vadili. Opazil sem, da je največ vprašanih iz lit. zgod. bilo iz dobe realizma, toda ne golih biografij, marveč označitev del in vsebine. Prežalostno je slišati odgovore: »Nisem bral«, »Ne poznam«... Hudo se maščuje, če človek obvlada tuje slovnice, naših pisateljev pa ne zna označiti po njihovih delih. Nestrpni smo pri izpitu iz zgodovinske snovi. Kaj bomo le dobili? Odgovor je tale: če poznaš zgodovinsko snov v njeni vzročni ter časovni povezavi, je malo verjetnosti, da boš naletel na vprašanje, ki ti je nepoznano; obratno pa, če poznaš malo snovi, je še vedno mnogo možnosti, da izvečš vprašanje, ki ga znaš. Vsega pa gotovo ne boš vedel. Zemljepisec nam je obljubil, da se bomo pri izpitih marsičesa naučili. Zares smo slišali kar neverjetne odgovore, ki so seveda niso bili rezultat razumnega učenja, marveč posledica guljenja na pamet. Guljenje pa ima to dobro lastnost, da govori hitro in z izbranimi stavki, medtem ko je pri razumskem učenju posebno vprašanje jezikovno izražanje. Na vse to je treba pomisliti in še na marsikaj drugega. Pri zemljepisu je potrebno odgovoriti na 4 vprašanja in je vsako iz drugega zemljepijskega področja. 4 vprašanje je iz Ustavine in se je treba seznaniti tudi z Ustavami spremljanimi.

SS

Program

RADIJSKIH ŠOLSKIH UR

od 6. aprila do 28. aprila 1933:

Nižja stopnja:

6. IV. »V solarni ob našem Jadranu«, reportaža z otoka Paga (za tretji in četrti razred);
13. IV. »Udomačeni sloni«, dresura in delo s sloni v Indiji (za 3. in 4. raz.);
20. IV. »Paglavci«, razvoj žabe (v dramatisirani obliki s pomočjo personifikacije — za vse štiri razrede);
27. IV. »Ko je divjala vojna...«, nekaj spominov na partizanske dni (za vse štiri razrede).

Višja stopnja:

7. IV. »Po Makedoniji«, zgodovinska, zemljepisna in gospodarska reportaža (II. del);
14. IV. »In nastalo je mesto...«, dramatisirana oddaja iz tega obdobja naše srednjeveške zgodovine;
21. IV. a) »Cvetlice in žuželke«, razgovor o opraševanju;
b) »Kaj je balada«;
28. IV. Beg iz taborišča smrti, resničen dogodek iz časov težkega sovražniškega nasilja.

Urejuje uredniški odbor. Odgovarja Jože Zorn. Uredništvo Ljubljana, Miklošičeva 22/II. Tel. št. 22-586. Uredništvo in uprava Nazorjeva 3/I. Telefon št. 21-397. Letna naročnina din 300.—. Štev. čekovnega računa 604-»T«-140. — Tiska tiskarna »Jože Moškrič«, Ljubljana